De amman van Antwerpen

Pol de Mont

bron
Pol de Mont, *De amman van Antwerpen*. Met illustraties van Edmond van Offel. Vincent Loosjes, Haarlem 1903

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/mont003amma01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

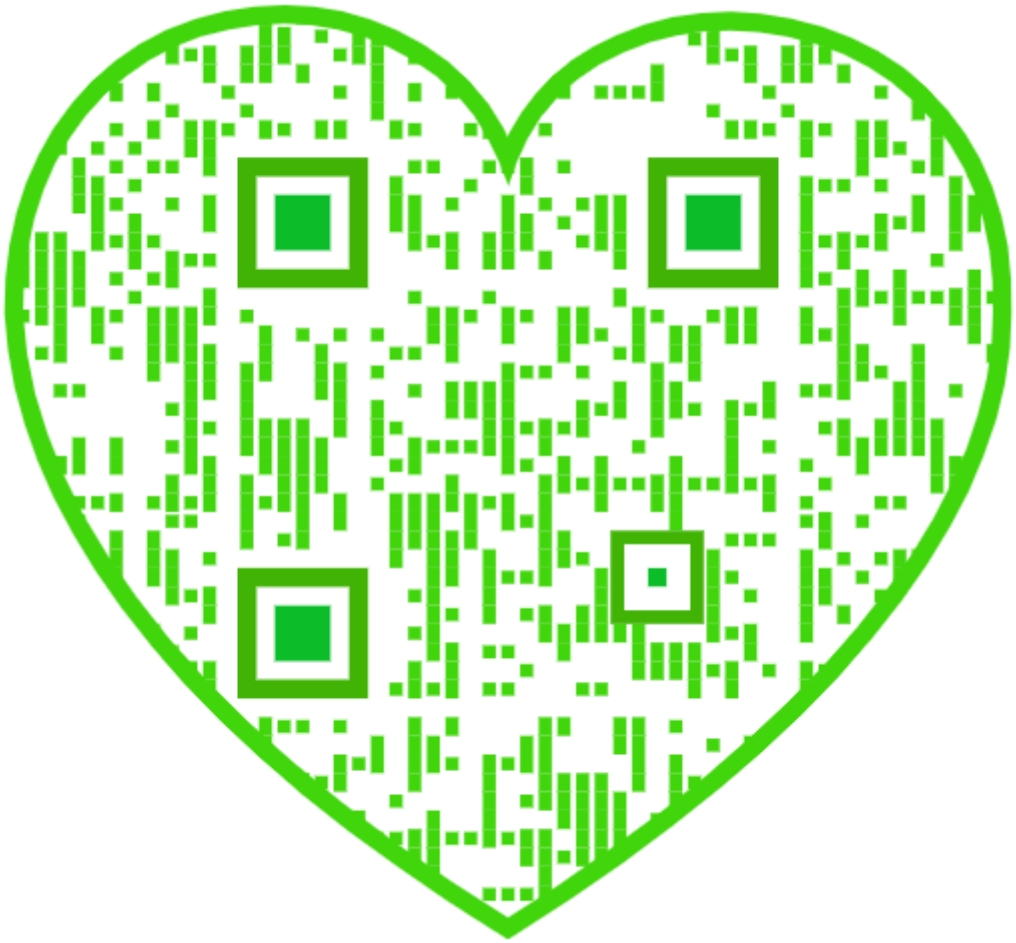

Ook daar was hij de bevoorrechte en bekleedde hij de ereplaats. (*Pag. 13.*)

I.

Een van de lieflikste pleinen van het aan openbare wandelplaatsen juist niet biezonder rijke Antwerpen is de zuidoost van de wonderschone hoofdkerk gelegen Groenplaats, zó genoemd, als wel de meeste vreemdelingen denken, naar de dubbele rij des Zomers mooigroene linden, welke het gemakadamiezeerde, langwerpige vierkant bezomen, waarop zich, benevens het bronzen standbeeld van P.P. Rubens, ook noch een vrij eenvoudige muziektent en een onogelik dagbladkioskje verheffen.

Verblijft men wat langer in de Scheldestad, lang genoeg, om niet met het kleur- en karakterloze volkje van hôtelhouders, -bezoekers en -bedienden alleen, maar ook met de

eigenlike Antwerpse bevolking te verkeren, dan merkt men al spoedig op, dat de meeste ingezetenen slechts bij uitzondering van *de Groenplaats* en haast algemeen van *het Groenkerkhof* gewagen, in dit woord alleen de reeds vage herinnering bewarend aan een tijd, toen deze plaats een werkelik kerkhof, een ware begraafplaats was.

Dit nu was noch het geval in de eerste jaren van de vorige eeuw.

Het ‘Onze-Lieve-Vrouwekerkhof’, zoals het oorspronkelik heette, was zelfs een van de merkwaardigheden van de oude stad.

En niet alleen omdat het, met zijn weelde van treurwilgen, populieren, iepen en berken, waarin honderden vogelen nestelden; - met zijn pracht van bloemen, die haar zachte geuren meezonden met de avondwind, er uitzag als een ware lusthof, maar meer bepaald om een biezonderheid, welke geen vreemdelingengids verwaarloosde de toeristen te doen opmerken: een lange rij grafsteenen, alle van eender vorm en

grootte, verweerd, half vergaan onder het mos en de fijne, getande klimopblaadjes, welke er in alle richtingen overheengroeiden.

Ze lagen daar alle, aan dezelfde zijde van een onbreed wegje, dat de begraafplaats van Zuid tot Noord doorsneed, ongeveer op de eigen plaats, waar tans, schuin tegenover het Nieuwe Postgebouw, het onaanzienlike kleine kioskje verrijst.

Er waren er zeven: zes uit ruw arduin gehouwen -, of, zooals de Vlamingen zeggen, ‘gekapte’ zerken, en alleen de zevende, de allerlaatste van de rij, van geheel zuiver, aderloos albast.

Elk van deze stenen vertoonde een dubbel wapenschild, waarvan het rechts aangebrachte, het mannelike schild, op alle zeven volmaakt hetzelfde was.

Het vertoonde drie rode sterren op een veld van zilver, drie gouden everkoppen op een veld van keel, drie gouden vlammende harten op een veld van lazuur.

Het geheel met een zware, zwarte dwarsbalk doorsneden, en daaronder, in half uitgesleten, laatgotiese karakters, de leus:

'*Ic berne*, *mer en verberne niet!*'[1)]

Een van deze zerken, gedurende meer dan driekwart eeuws bewaard in de tuin van een onver van het Raadhuis gelegen patriciërswoning, was in 1894 noch te zien, opgesteld naast de buitenmuur van het zogenoemde Sint-Niklaaskerkje in het onvergetelike Oud-Antwerpen.

Op een achtste zerk, geheel in zwart marmer, omheind, op enige schreden van de albasten steen, met een klein, laag hekken, merkte men, boven de naam van Pharaïldis van der Schilden, een enkel wapenschild, hetwelk volkomen met dat van de witte grafsteen overeenkwam.

Dit nu was het zeldzame van het geval; deze zerken, - naar algemeen beweren slechts de zeven eerste, volgens een van

1) Ik brand, maar verbrand niet.

lieverlede vager wordende sage ook de achtste, - bedekten de rustplaatsen van de zeven of acht wettige gemalinnen van een enkel man!

In de schilden van deze vrouwen, - links op elke steen, - kon elk bevoegd heraldiekus de wapens herkennen van de aanzienlikste patriciërsfamielies van het zestiendeeuwse Antwerpen, de van der Werven, de van der Schildens, de de Kanters, de van Rijthovens, de van Stralens, de van Schoonbeken.

Wat de echtgenoot zelf betreft, zijn graf lag, vreemd genoeg, aan de Noordzij van het kerkhof, tussen de vulgeere aardterpen van onbekende lieden uit het volk, vergeten noch eer zij begraven zijn, vijftig, zestig schreden ver van de zerken van zijn gemalinnen.

Duidelik onderscheidde men daarop noch de woorden:

> '*Flories van Canticrode*, *Here van Varick ende van Wilmersdonck*, *van 15. 6 tôt 1.. 5*

Amman, starf den 25.... ember 15. 6, oudt 46 jaer.
R.I.P.'

Dwars, midden door de sterren heen, was, op zijn steen, het wapenschild gebroken.

II.

De Amman Flories van Canticrode, Heer van Varick en van Wilmersdonck, was, zoals blijkt uit een nauwkeurig onderzoek van de Liggheren op het rijke stedelik Archief, een van de aanzienlikste en vermogendste ingezetenen van de grote, Vlaamse haven- en handelstad in een tijd, toen deze reeds 150,000 inwoners telde en als de machtigste en bloeiendste koopstad van Noordwestelik Europa beschouwd kon worden. De famielie, waartoe hij behoorde, sedert twee à drie eeuwen binnen Antwerpen gevestigd, was er dikwels, geslachten lang, bekleed geweest met de voornaamste betrekkingen en de hoogste waardigheden.

Schepenen, Buyten- en Binnen-Borghe-

meesteren, Ammans, Markgraven zelfs, hadden, in de Scheldestad, meer dan ééns de naam ‘van Canticrode’ gedragen en aan de poorterij aanzienlike en onvergeten diensten bewezen.

Flories van Canticrode was schatrijk; vele van de voornaamste huizingen in de deftigste wijken van de stad, en een geheel kwartier arbeiderswoningen waren zijn biezonder eigendom.

Hij zelf woonde in een van de schoonste stenen op de rievierkade, ‘*de Werf*’, zoals de Antwerpenaren ze noemden, vlak bij het laatste overblijfsel van de aloude Burg, ‘het Steen’, tussen de veelkantige, met drie spitsen bekroonde Visvercoperstoren en de mond van de later gedempte Borggracht.

Zijn steen gaf uitzicht op de vruchtbare Vlaamse Polders en, schuin in de verte, op de machtige kromming van de kronkelende rievier, waar de kleine, ronde scheepjes met hun brede, rode zeilen, als vlugge vogels voortvlogen op de wind, en de zware

botters en aken van Zeeland, Holland en Oost-Vriesland, van Engeland en van al de naburige en verre landen vóór anker lagen, nadat zij uit alle bekende wereldstreken schatten hadden gebracht aan de met de dag rijker en machtiger wordende stad.

Zijn tuin, heel groot, al lag hij ook in de toen reeds bij uitstek volkrijke parochie van ‘Onser Vrouwen’, - verhief zich, met zachte glooiing, tot bijna onder de zuidwestelike gevel van het nu noch bestaande Vleeshuys, een ook in die tijd niet licht geëvenaard paradijsje van bloemen en hoge wuivende bomen.

Daar reuzelde en ruiste een weelde van platanen, berken, olmen, linden en grote akkasia's, akkasia's vooral, rode en witte, oude en machtig getakte bomen, die, elke Zomer, als het koolzaad bloeide in de polders aan de overzij van de brede rievier, hun fijne vlinderbloesems neerstrooiden over de naburige huizen, tot over, wat verder Oostwaarts, het leien dak van de Lakenhalle

met haar aardige trapjesgevel, en, als de wind hoog woei, tot over de gouden valken op de vijfhoekige torentjes van het door eenvoud mooie Oud Stadhuis, dat, in de eerste jaren van 1400 gebouwd[1)], in de eerste helft van de 16e eeuw reeds van bouwvalligheid '*beefde*'[2)]

Ze waren beroemd door de hele stad, die rode en witte akkasia's van het Canticrode-steen, die hun slanke, lange trosbloemen, hoog optwijgend boven de omheiningsmuur, als met wellustig begeren kussen lieten door de wufte Scheldewind.

Ze strooiden hun lovertjes uit als een sneeuwen deken in al de naburige tuinen en tuintjes, en soms was zelfs het heldere, lichtbronze water in de schone, met ijzeren wingerdblâren omkranste put vóór de Lakenhalle, op de Markt, geheel met de agaatkleurige bloemkapellen bedekt.

1) 1406-1415.
2) Van daar het Antwerps spreekwoord: 'beven gelijk het Oud Stadhuis.'

In de Onze-lieve-Vrouwekerk, waarvan de wonderslanke, pas enige jaren te voren[1)] voltooide vingertoren, in de eerste avondschemer en vooral in heldere maanschijnnachten de gedaante vertoonde van een beeld van de lieve Vrouw, en die bij onweersweder, als het zwangere zwerk als in barensnood stormjachtte van West naar Oost achter hem zelf, scheen te bewegen in omgekeerde richting en te drijven, te schrijden, reuzengroot, wijd heen over de zee van rode en blauwe daken; daar, in een van de vele zijkapellen, die van het Schrijnwerkers-ambacht, waarvan hij Eredeken en Beschermheer was, had van Canticrode zijn eigen vaste plaats op een meesterlik gesneden bidbank, vlak onder de kunstig gevormde sleutel van het verwulfsel, dat, als een omgekeerde reuzenbronsschelp, rustte op zes gladde, ranke pilaren. Daar kwam hij dageliks, om, knielend aan de zijde van

1) In 1518.

zijn echtgenote, het sakriefiesie van de misse bij te wonen, en als in een ekstaze van bewondering rustten dan, stonden lang, zijn grote, vermoeide oogen op het meesterwerk van Meester Quintyn, *de nieuwe Tafelen van de Noot Godts*.

Hij had een passieliefde voor alle mooi, voor het mooie in de natuur evenzeer als voor het mooie van de kunst, voor mooie vrouwen en voor mooie beelden, voor mooie klederen en voor mooie muziek... En terwijl de stemmen van de priesters en van het koor zingezangden in de misse en elkaar antwoordden in regelmatige, rietmiese kadansen, genoot hij, met een grotendeels zinnelik genot, een gretig, gulzig indrinken van de reinrijke kleurentonen, evenveel van het rijke blauw van het kleed van Maria en van het gloeiend rood van de mantel van Johannes als van de verheven smart op het schone, dode gelaat van de Kristus en de tere tinten van het levende vlees van de knielende Magdalena.

Jaarliks ééns, op de tweede of derde Zondag van de maand Augustus, slingerde zich de lange, glinsterende O.L. Vrouwe-processie als een grote, bonte, met goud en zilverstof bestrooide rups langs de hoekige pleinen en de enge bochtige straten en stegen, waar, vóór de smalle, getraliede vensters, anjelieren en stokroosjes in potten bloeiden en de vogels in hun kleine houten kooitjes elkaar geheimen vertelden van het groene bos, waar ze geboren waren, en van het kleine stukje blauwe hemel, dat heenlachte in een heldere schemering van goud langs de spitse punt- en trapjesgevels van de noch meestal houten huizen. Ook daar was hij de bevoorrechte en bekleedde hij de ereplaats. Links van de enige man, die, in de geheele Scheldestad, in hoger aanzien stond dan hij, de Markgraaf in persoon, droeg hij er, in zijn lange fluwelen tabbaard, waarop de gouden keten van Eredeken van het Schrijnwerkersgild schitterend uitblonk, een zilveren flambouw,

onmiddellik vóór de grote, als een zon schitterende monstrans, een van de prachtstukken van de kerkeschat, en overigens, hij wist het, een geschenk van zijn na volle honderd jaar noch populeere overgrootvader, Joriese Seghere van Canticrode, tijdens de regering van de hertogen Joanna en Wencelijn van Luxemburg, Binnenborghemeester van de stad.

III.

Flories van Canticrode had een pas twintigjarige gemalin, die, te oordelen naar het erg gehavende portret, dat, in een zijkapel van de katedraal tot vóór een vijftigtal jaren naast het zijne hing en dan ook algemeen voor het hare werd gehouden, weinig minder dan een beeld van schoonheid was.

Haar zachte glansharen, maar even zichtbaar onder een engsluitend kapje van violet fluweel, vertoonden dat wonderbare helblond, met kleine glinstervonkjes in het licht... dat rijke, gouden blond van het rijpe reuzelkoren, als het des morgens, noch nat van de glinsterende pareldauw, zacht trilt en dodijnt onder de eerste kus van de zon.

Teer was ze, tengerteer en slank, soepel als een pas ontloken lisbloem, met het kleine, fijne hoofdje lichtgebogen onder de dikke wrong van het haar, bijna te breed en te zwaar voor de tengere hals, waar de sleutelbeentjes zich maar even aftekenden onder de zachte, lenige huid.

Wat hém betreft, hém stelde het portret vóór als een grote, statige man van drie en veertig jaren, vertonend trouw genoeg in gelaat en gestalte al het kenmerkende van dat eigenaardig tiepe, dat men ook nu noch in vele Vlaamse steden aantreft, en waarin als 't ware al 't in 't oog springende van het Dietse met het wezenlike van 't Latijns-Ieberiese ras verenigd is. Hij zelf was immers van hoofdzakelik Vlaamse, van moeders zijde echter gedeltelik van Spaanse afkomst.

Zijn gestalte, heel edel, heel hoog onder het engaanliggend wams van gele zijde en de wijdvlottende mantel van purperfluweel,

eindigend in twee losse, puntige mouwen met goudgalon, was voor een man te vol, - te breed vooral in de heupen, die zich boven het te wijde bekken rondden, bijna als de heupen van een vrouw.

Zijn handen, die hij, blijkbaar met zekere koketterie, de een op het gevest van zijn rapier, de andere rustend op de leuning van een stoel, tentoonspreidde, waren in volkomen harmonie met deze eerste biezonderheid...

Echte vrouwehanden, met kuiltjes op elk van de puntige en toch malse vingers, maar - vreemd genoeg, met korte, wrede duimen.

Zijn lichtgele ogen, die zeker zwart moesten lijken van verre onder de lange, lichtbruine wimpers, die ze grotendeels overschaduwden, lagen diep, melankolies diep en droevig vragend onder de zachte, brede ‘wymbrouwen,’ die in een streep doorliepen boven de volle, wat gebogen neus.

Zij stonden wel een weinig te ver van

elkaar, zijn donkerdiepe passieogen, en zijn oren staken aan weerskanten te veel uit, als die van een roofdier bijna. Maar men zag dit nauwliks onder de lange bronsbruine lokken, die laag neerhingen, recht en zwaar over de kraag van sabelbont.

Het schone, ovaallange hoofd was opvallend klein en boven het nekbeen veel te plat voor de zware, forse nek, die onmiddellik overging in de mollige, brede, van boven enigsins gekromde schouders.

En zijn baard was ijl, dun en donzig zacht om de volle kersrode lippen.

Beide portretten, ongetwijfeld het werk van een van de beste konterfeiters uit Quintens tijd, werden eilaas door een brokanteur opgekocht en door deze voor een prijsje aan een Amerikaans verzamelaar overgedaan.

Dit nu zag men het gehele schilderij aan: dat gezicht moest, zó als het was, een eigenaardige bekoring hebben voor alle -, maar wel het meest voor enigsins nerveuze,

blonde vrouwen; - die soort van betovering, welke, vooral in onze vochtige, lage landen, alle vrouwen voelen en de meeste ook wel ondergaan, wanneer het toeval haar in aanraking brengt met zulke gemengde, half Kreoolse, half Noordelike verschijningen; - een gedeeltelik cerebrale, gedeeltelik zinnelike bekoring, als die van een kat of van een slang voor het kleine, vlugge vogeldier.

IV.

Sedert de dag, nu al een tiental jaren geleden, waarop de toen pas twee en dertig-jarige Amman er zijn eerste vrouw had binnengeleid, was het of er een vloek lag op het Canticrodesteen. Want Flories was, in die jaren, en vóór dat hij zijn tegenwoordige gemalin, Mechtilde van der Schilde, Vrijvrouwe van Oesterwel en Cruybeke had getrouwd, reeds met zes andere vrouwen gehuwd geweest.

Het was of er een boze hand lag op haar alle, op al die frisse, jonge vrouwen, gesproten uit de rijkste en aanzienlikste geslachten, of er een boze hand op lag, van zodra ze maar met de Amman getrouwd waren.

Het was uiterst zonderling. In de eerste

maanden van haar huwelik straalden de jonge gemalinnen van Flories van Canticrode van geluk. Niet zodra echter vertoonden zich de eerste tekenen van zwangerschap, of er daalde als een wolk over het Canticrodesteen, - en, alsof een geheimzinnige, verbolgen macht het zo wilde, vond men, weinige weken, soms enkele dagen vóór de bevalling, des morgens als ijskoud lijk op haar bed, die er zich, de avond te voren, in volle gezondheid op had neergelegd.

Natuurlik had deze gehele reeks sterfgevallen dikwels aanleiding gegeven tot allerlei vreemde geruchten, vooral onder de dienstboden van de Amman, die, als de buren hen nieuwsgierig ondervraagden, zich wel eens hadden laten ontvallen, dat zij in de sterfnachten en soms ook wel enige nachten te voren, telkens zulke vreemden geluiden hadden gehoord, soms in de slaapkamer van de Amman zelf, maar meestal in die van zijn vrouw...; vreemde, doordringend

krijsende geluiden, afgewisseld met een geheimzinnig akelig lachen, dat nauweliks meer de lach was van een mens en dat tegen de morgen, als de kreten schriller en flauwer werden, - al flauwer in de melankolieke stilte van de nacht, - iets kreeg van het wilde gillen van een dier, dat gejaagd en gemarteld wordt.

En toch was er nooit, wanneer men des morgens, als de zon voor het eerst weer de golfjes van de Schelde kuste, het lijk vond liggen in het hoge gebeeldhouwde eiken ledekant, enig spoor van geweld te zien geweest aan heel het koude, dode lijf.

Niet aan de slapen, onder de lange vochtige haren; niet aan de hals, onder de ragfijne nachtdoek van genaaide kant, en even weinig aan de polsen en op de borst....

Telkens, overigens, onmiddellik na de dood, had de Amman niet alleen de famielie van de gestorvene, maar ook meester Gevartius, de eerste geneesheer van de stad, bij het lijk doen roepen, en deze noch iemand anders

had ooit enig verdacht simptoon gevonden; nooit was er ook maar enig spoor van geweld aan al die blanke, blonde doden zichtbaar geweest.

V.

En tóch was er noch iets anders, dat de geest van deze eenvoudige lieden verontrustte. Terecht of te onrecht hadden zij menen op te merken, dat de voorname, statige edelman, in de laatste dagen, welke het afsterven van een van zijn vrouwen voorafgingen, altijd stiller en bleker werd, met iets van angst in de grote diepliggende ogen, die fosforglansden in het donker, als de ogen van een angstig geworden kat.

Noch hadden zij opgemerkt -, die, ten minste, welke door hun bezigheden op meer vertrouwelike voet met de edelvrouwen omgingen -, dat die dagen van somberheid en melankolie telkens samenvielen met die van een zichtbaar wordende zwangerschap.

Dan vloeide al het bloed wech uit zijn matbleke wangen en zijn ogen lagen schuw, met een angstlichtje in het gouden bruin, in de holle, donkere kassen.

Dan werden telkens, in tuin of keuken, op de brede huistrap of in de lange donkere gangen van het Steen -, de hoofden opnieuw bijeengestoken, en geheimzinnig fluisterden de dienstboden onder elkander of met de buren, 's Winters bij het houtvuur onder de wijde schouw, in de Zomer onder de breedkruinige, zoetgeurende linden van de Werf of op de brede stenen stoep vóór het huis, waar het wapen van de van Canticroden gebeiteld stond in grauw graniet boven de dubbele poort van eikenhout.

En terwijl de zon wechzonk in een wijde gloed van vuur, met randen van geel en violet achter de olmen en populieren van de vette Vlaamse Polder, en de golven, één voor één, met gouden laaivlammetjes op de kammen, de zware hooggestevende schepen met de brede spiegel en het lange roer

terug droegen naar de zee, deed men elkaar in de warme schemering verhalen van bloedige geesten met afgeslagen hoofden onder de geraamtemagere armen, luid klagend en jammerend om de zonden, die ze maar al te vaak gedaan, soms om andere die ze, o spijt, niet hadden kunnen doen in het leven; en die zich nu, als vampirs wederkerend op de aarde, voeden kwamen met enkel bloed van mensen, met het zoete krachtgevende bloed van jonge zwangere vrouwen en ongeboren kinderen.

Alleen de oude Brechte, de dwene van de Vrouwe van Canticrode, sprak nooit met de overige dienstboden of met de buren over die doden en over haar heer. Zwijgend verrichtte zij haar werk, nauwgezet vervulde zij elke van haar plichten, maar over het geheim van het Steen, indien het Steen werkelik een geheim bevatte, liet zij zich tegen niemand uit.

Voedster van Flories' eerste gemalin, had deze haar bij haar huwelik als linnenmeid

meegebracht uit het ouderlik huis. Toen deze, een geborene van Rythove, na anderhalf jaar op een morgen werd dood gevonden, had de Amman zelf haar gebeden, in haar betrekking te blijven.

En ook bij de tweede, derde, vierde, vijfde en zesde vrouw was zij, half als linnenmeid, half als kamenier, haar dienst blijven waarnemen...

En alle had zij ze het huis zien uitdragen, al die jonge, heerlike vrouwebloemen, één vóór één, in de gladde zwarte kist van ebbenhout onder het baarkleed van zwart fluweel!

Bescheiden en zwijgend van aard, had Brechte daarenboven van het leven geleerd, dat het niet goed of geraadzaam is al zijn gedachten uit te spreken, alles te zeggen zo maar, aan al wie 't horen wil, wat men weet....

Hoe vaak ook ondervraagd over al die doden, die zij nochtans beter en intiemer gekend had dan één van de overige dienstboden,

de oude getrouwe had er wel haar eigen gedachten over, maar zij bewaarde die voorzichtigheidshalve voor zich alleen. Het enige, dat zij zich soms veroorloofde, was vergoelikend te meesmuilen over al die dwaze vrees voor geesten, al vermeed ze ook, opvallend zelfs en als met een geheime bedoeling, de spookverhalen uitdrukkelik tegen te spreken.

En telkens, na enige weken of maanden, als zich al die verhalen en geruchten hadden opgelost in de nevelen van de alledaagse sleur, en de kerkhofbloemen begonnen te groeien op een nieuw graf, dan koos zich de Amman, zodra de gebruikelike rouwtijd verstreken was, een andere bruid.

Ja! Het was werkelik ‘kiezen.’

Geen vader of broeder dacht er een ogenblik aan; in geen noch zo eigenzinnig meisjeskopje kwam het ooit op, de hooggeboren Flories van Canticrode, Here van Varick ende van Wilmersdonck, dochter of zuster

of de eigen fijne, kleine hand te weigeren.

Een man als hij stond immers boven alle verdenking! Hij behoorde niet alleen tot de rijkste en hoogstgeplaatste Patriciërs, maar tot de kristelikste en deugdzaamste ingezetenen van de gehele stad! De pastoor van de Onze lieve Vrouwe-parochie kwam hem in alle hoge, kerkelike aangelegenheden persoonlik raadplegen; de abt van Sint-Michiels en andere hoge prelaten gingen als huisvrienden bij hem uit en in, en wat er ook, zelfs door zijn eigen verwanten en tot onder zijn dak na ieder nieuw sterfgeval een poosje mocht gefluisterd worden, telkens eindigde men toch met de ongelukkige weduwnaar te beklagen, de ernstige, droeve man, die zo ongelukkig was in zijn huweliken en al zijn mooie jonge vrouwen op zulke akelige en raadselachtige manier verliezen moest....

VI.

Zijn zevende vrouw, Mechtilde, de jongste dochter van de schatrijke ridder van der Schilde, was buitengewoon mooi, mooier dan één van de zes vorige vrouwen, die toch alle, zoals het volk het uitdrukte ‘beelden van schoonheydt’ geweest waren.

Haar huid was blank als broze zuidzeeschelpen..., van dat doorschijnend tedere blank van witte, wilde bloemen, als de dalende zon door de gesloten blaadjes schijnt, dat men anders meer bij Noorse en Engelse en maar zelden bij Nederlandse vrouwen vindt.

Haar moeder was een Venetiaanse geweest en zij zelf was in Venetië geboren.

Van haar, de majestueuze Gioconda Arco-

nati, had zij de vreemde, gloeiende roodgoude haren en de wondermooie sprookjesogen, fluweelzwart bij kaarslicht en in de schaduw, maar blauw, wonderdiepblauw, met het diepe violet van penseeën of van de Venetiaanse lagoenen bij helle dag.

Haar handen en voeten waren van de haast volmaakte skulpturale schoonheid van laat-Griekse beelden, met iets van de teerslanke elegantie van hooggeboren Engelse vrouwen in de lange fijne vingers en de slanke, zachte, rozige tenen.

En de gehele tengere, voorname gestalte, in volmaakte evenredigheid, van de schone, smalle, laagvallende schouders tot de fijne elegante benen, had in haar gratie van waternikse al de vlugheid en verwonderlike lenigheid van zwaan en slang.

Zijn grootste genot was, haar uit te kleden, geheel naakt in het hoge, brede bed, met de rijk gesneden en gedraaide spijlen en de zware, slepende gordijnen van lichtblauw damast.

Dan nam hij haar eerst af het bovenkleed van donkerpaarse zijde, met de wijde puntmouwen licht getroesseerd en met lange, ritselende goudfranjes afgezet, en hij haakte los het engaanliggend onderkleed van licht duifkleurig satijn met belegsels van purper langs de zijden en de laaguitgesneden hals, die zedig verborgen lag onder de guimpe van echte Mechelse kant.

Dan lag ze in zijn armen, - stil, heel stil als een vogeltje in het nest tegen de donswarme vleugels van de moeder, en terwijl hij loswoelde de zware vrong van haar gouden haar, ademde ze zachtjes, met lichtgeopend kozemondje, de roosrode vlamkussen, die neervielen als een warme regen op haar schouders en haar donszachte armen, die ze, blank als de halzen van witte zwanen, vast, heel vast, gestrengeld hield om zijn hals.

Nu echter was de ranke gestalte gezwollen en licht gebogen, en de satijnzachte

sneeuwhuid hier en daar, boven de heupen, als gebarsten.

Hoopvol verwachtte zij een kindje tegen het eind van Februarie of het begin van Maart....

VII.

Van zodra de zwangerschap in de kleine, bruine vlekken om neus en oogen en het rimpelig openbarsten van de huid zichtbaar was geworden, was de Amman als geheel veranderd. Wel aaide en streelde hij haar noch als te voren, maar het was niet meer de lieve, teerdringende passie met de brandende begeerte van weken nu geleên.

Aan de fijngevoelige vrouw ontsnapte dit niet. Ze voelde het, ze zag het! Ze zag, dat hij zich dikwels, met gefronste wenkbrauwen en stijf saamgeknepen lippen, geweld moest aandoen, om haar te *blijven* kussen zoals vroeger, om altijd oplettend en teder te zijn; en toen zij hem voor het eerst, trillend van blijde verwachting en blozend

van tere schaamte beide, gesproken had van het hele lieve, dat nu komen zou, toen had hij alleen gezegd, met een zonderlinge trek om de lippen, dat het jammer, zeer jammer was en haar bloeiend lichaamsmooi nu wel voor goed bedorven zou zijn.

De bedoeling had ze wel niet begrepen, maar om zijn vreemde, wrede woorden had zij veel en lang nagedacht en, als vrouwen doen, geschreid.

Evenals de zes eerste ‘gezelneden’ van Flories, was Mechtilde een erfdochter uit een van de oudste en edelste geslachten van Antwerpen en zelfs van het gehele hertogdom. Zij, noch haar enige en jongere zuster Veerle, had enige herinnering aan haar ouders, beiden zeer snel na elkander gestorven, toen een gevaarlike epiedemie, een soort van zwarte koorts, rond de jaren 1525-1530 in de stad geheerst had. Van dan af waren de twee meisjes bij een oude oom en tante opgevoed geworden, tot dat de oudste getrouwd was en de jongste met haar in

het Canticrodesteen haar intrek had genomen.

Sedert het overlijden van Flories' eerste gemalin, haar voedsterkind, had de oude Brechte zich aan geen latere Vrouwe van Canticrode zo zeer gehecht als aan deze en haar zuster. Haar eigen man, haar eigen kindje waren al zo lang geleden gestorven, en al de liefde van haar oud hart had zij van de aanvang af gegeven aan deze twee jonge zonblonde wezens, die met haar daghelle ogen en stralende haren licht brachten in het grote, grauwe, duistere huis, waar het buitenlicht slechts met moeite binnendrong door de hoge, smalle diamantvensters en de kleine rode, in het midden openslaande luiken.

De oude meid was, de laatste tijd, erg angstig geweest, angstig met een vreemd vage angst, die ze zelf niet begreep, een soort van afschuw voor het Onvermijdelike, dat ze weer voelde komen, dat ze weer zag komen, fieziek, duidelik, in de verte, met al de zekerheid van het Noodlot, maar zonder dat ze haar eigen vrees durfde onder-

zoeken, doorgronden, zonder dat ze het recht durfde of wilde hebben, om door te dringen tot de innigste kern van het Vreselike, dat ze weer naderend wist.

Van de eerste dag af, toen zij, nu zo wat tien jaar geleden, het Steen was komen bewonen, was de Amman een goed meester voor haar geweest. De weinige bevelen, die hij haar ooit gaf, werden altijd verduidelikt in de vriendelikste woorden, en was zij al eens ziek geweest, dan had hij haar laten verplegen zoals nauwliks een heuse edelvrouw in eigen woning had kunnen verpleegd worden.

En toch, wat ze ook al doen mocht, om dit gevoel te overwinnen, voelde ze voor hem een zonderlinge, onuitlegbare, zuiver instinktmatige vrees, met een soort van afkeer doormengd, een vrees voor elke aanraking van zijn hand, voor zijn nabijheid, vooral voor die grote, diepe, vaagwechziende ogen, die in zijn gezicht branden konden gelijk vuur. Die soort van geheimzinnige ban, een

niet wechkunnen, een moeten blijven, een zich op voorhand machteloos, willoos overgeven aan hem, die hij als een toversirkel om bijna alle vrouwen leide, had op de oude, verstandige Brechte niets vermocht.

Zij schrikte voor hem, zoals men schrikt voor de nabijheid van een groot gevaar, dat men weet te bestaan, zonder juist te weten *wáár* of *hóe*, en ze bracht, ze wist zelf niet *waarom*, de dood van al die vrouwen in verband met twee vreemde eigenschappen, die zij, - en zij alleen misschien, - sedert lang in haar meester ontdekt had.

Flories van Canticrode had niet enkel een onoverwinnelike tegenzin voor zwangere vrouwen, hij schuwde tevens alle heel zacht licht. Hij schuwde niet de gloeiende middagzon, maar het bleke licht van de morgen en het roodpurper licht van de avond; vooral schuwde hij de toverachtige, verleidelike schijn van de maan, die wonderbare, geestbedwelmende zilverschijn, die komt als een verzoeking, als de verzoeking van de zoet-

ste van alle zonden zelf in heel zachtlichte, puurblauwe nachten.

Hij had altijd, van kindsbeen af, een in hoge maat prikkelbaar gestel gehad, dat hij wel meestal zorgvuldig verborg onder de konvenansies en de breedvoerige etiekette van die tijd, maar dat eensklaps kon losbarsten om de kleinste oorzaak, om een niets, in een vloed van korte, driftige woorden, waarbij hij vuurrood werd als een koortslijder, met een plotseling opzwellen van de wijde neusvleugels en een koortsachtig trillen van de zenuwen om de volle rode lippen. In gewone omstandigheden echter gingen er weken en maanden voorbij, waarin hij alleen de volmaakte edelman was, met de hoffelik hoofse manieren, die hij van zijn vader, de Opperschout, en in enkele Italjaanse gezinnen, met welke hij van moederszijde verwant was, geleerd had.

Hij was het kalmst, het meest gewoon, zo gewoon en kalm als al de overige kalme, waardige Vlaamse edelen en poorters, die

hun raadzittingen hielden in het schone, oude stadhuis achter de hoge, getraliede vensters met de beelden van Maria en de heilige Ursula in de nis, als de zon helder scheen over de zachte kronkeling van de brede rievier, of in donkere, fluweelzwarte nachten, als de regen kletterde op de leien van het dak.

Vertoonde echter de maan het korte, afgekapte sikkeltje van het eerste kwartier, dan had Brechte vaak het geheimzinnig lichtje, dat altijd zijn woedeaanvallen voorafging, zien flikkeren in zijn duistere ogen, en als dan eindelik de stralen van de volle maan in een lichtmantel heenvielen om het torentje van de Vrouwenbroêrskercke en het paleis van de Fockers[1)], dan had zij dikwels gezien, hoe hij luiken en vensters sloot en de zware gordijnen van rood Utrechts fluweel dichttrok, om toch het licht maar buiten te sluiten...., het licht, het toverzachte licht, dat op de golfjes wechkabbelde tussen de

1) Fugger.

schepen en de biezen, het wonderheerlik, verleidelik streel- en kozelicht, dat kwam over hem als een verzoeking, als de macht van de liefste zonde zelf...

Meer dan ééns ook, in al die jaren, had zij kunnen zien, hoe hij zich dan verborg in de uiterste hoek van de donkere kamer, om dan weer, in een soort van ekstaze, als werd hij getrokken door onzichtbare handen, vóór het venster te gaan staan in het volle licht en de ogen op te heffen naar het zilveren maangelaat.

Brechtes kamer was het eerste van een rij vertrekken, die door schuifdeuren met elkaar verbonden waren. Het hare lag tegenover de trap, naast dat van de vrouw van de Amman, waarmee het vroeger één geheel had uitgemaakt, en waarvan ze nu alleen door een dunne lemen wand gescheiden was. De kamer van de Amman zelf, met drie brede ramen, lag aan het eind van de gang, schuin naast een torenkamer, die over een klein zijpoortje, dat in een steegje uitkwam, heengebouwd was.

Nu had ze opgemerkt, dat zijn gedrag het vreemdst was, het meest angstig-onrustig, met de onrust van een slapende, die iets vreseliks ziet in zijn dromen -, enige maanden, enige weken soms vóór elk nieuw overlijden. En ze had reeds lang, geheel onwillekeurig, met een gedachtengang, die nauweliks voor haar zelve logies was, die onrustaanvallen van de Amman met de plotselinge dood van zijn vrouwen in verband gebracht.

Ze had wel gezien, dat hij ze niet werkelik liefhad, niet liefhad om haar zelfs wil en om haar zelfs wil alleen!

Overdag was hij niet gaarne in haar gezelschap en met mannen sprak hij altijd liever dan met haar. Hij had ze alleen nodig voor zijn passie en om voor de wereld te pronken met een jonge, mooie rijkgeklede vrouw; - maar de zwangerschap maakte ze hatelik in zijn ogen en het vormeloos lelike van die lijnen, die haar slanke golving en haar rytmiese slangengratie verloren

hadden, vervolgde hem als een obsessie.

Brechte had dikwels ongeduld in zijn ogen gezien en een soort van heimelike woede, als ze afdwaalden van de tedere boezem, die nu niet langer de druk van het enge keurslijf kon verdragen, naar de fijne heupen, die zich te hoog begonnen te ronden, onder de rijkgestikte gordel van goud en fluweel.

Maar altijd, tot op het einde toe, bleef hij, in zijn daden en in zijn woorden, vriendelik voor ze, vol lieve zorgen en kleine attensies.

Dikwels bracht hij haar uit de geluifelde winkels op de Markt een klein geschenk mee, een schitterend nietsje, een kleine zichtbare gedachte van liefde, die is als een liefkozing voor de vrouw, die zelf liefheeft; een armband van fijn kantiljegoud met kameeën uit de Levant, of een zeldzame vrucht of een vreemdmooie bloem, een van die vreemde, grote tulpbloemen met stampers van goud tussen de zwarte blâren, waarvan hem soms ook wel eens bollen gezonden werden door een van zijn vrienden te Lisboa.

Vooral de laatste tijd, tegen zijn gewoonte, - want hij ging anders liever alleen of met zijn vrienden, - had hij zijn vrouw dikwels meegenomen op zijn lange zwerftochten door de stad en langs de rievier.... En laat in de middag en 's avonds vroeg, - omdat zij, de eerbaar schuchtere, bij volle dag de lachende, brutale ogen schuwde van poorters en ruiters, matrozen en soldeniers, ging hij veel met haar wandelen, soms geheel met haar alleen, soms in gezelschap van Veerle.

Dan dwaalden ze lang door de enge bochtige straten van de oude, middeleeuwse sprookjesstad aan de Schelde...., voorbij de ver vooroverhangende huizen met hun brede luifels en de kleine, gezellige houten of stenen bankjes vóór de dubbelopenslaande deuren, waar 's avonds, als men op de Sint Jakobs- en de Lieve Vrouwetoren de Vesper luidde, de lichtjes werden ontstoken vóór de bontbemaalde beelden van de Moeder met haar Kindje.

Als grote straalsterren uit een droom

fonkelden die gouden lichtjes vóór de huizen van de armen, en bonte lampjes, rood en blauw, met welriekende specerijolie, vóór die van de rijken.

Dan liepen ze door de Zilversmidstraat, over de Markt, de Kaasrui, de Katelijnevest en de Nieuwe Beurs, langs die, in 1531 in 't hof van der List gebouwd, later, als een van de schoonste van Europa, het model zou worden voor de eerste Londense Beurs.

Zij liepen door, met gelijkmatige, kalme tred onder de hoge luifels van winkels en taveernen, door de Korte en de Lange Clarenstraat, de Meir en de Meirebrug over en dan langs het Onze Vrouwe Kerkhof, het Waaigat en de Handschoenmarkt terug de oude Lakenhal en het Raadhuis voorbij, die, met het gloeiend rood en het schitterend wit van hun puien, vrolik deden in de teergrijze avondlucht tegen het somber berookte bruin van de naburige half stenen, half houten poortershuizingen.

VIII.

Op een stille, warme namiddag rond het eind van de Zomer, als de reizende wolken langere zweefschaduwen wierpen over het smaragdegroen van de weiden, waren ze weer uitgegaan naar buiten tussen de zacht golvende velden..., zij getweeën alleen in het zoenende zonnelicht.

Eerst hadden ze zich laten overzetten van de lage stenen steiger, onder aan de kade, vlak bij het Steen, naar de Hoge Dijk, waar, als een zilveren sprookjesgebouw in de verwech wazende damp het Veerhuis lag, en waar de rievier, rustig ademend als een slapend kind, glinsterend wechgoudde in de verte, in de ijle, sluiertere nevelen, die langzaam opstegen - als niksen - uit

Eerst hadden ze zich laten overzetten van de lage stenen steiger, enz. (*Pag. 46*).

het water, en hun wijlen uitspreidden, hoogzwevend in de reine lucht van azuur, over het gloeiend rode gelaat van de zon, die reeds langzaam neerzeeg achter de olmen en knotwilgen van de verre Zwijndrechtse polderweiden.

Het was een helle warme dag geweest, vroeg in het Najaar, in het eind van September, en de purpere vlamwolken, met tedere zomen van oranje en perelmoer, schoven reeds in dunne, doorzichtige strepen langs de horiezon heen, om het bed te bereiden voor de zon, die onderging.

Hoog stak de wonderslanke kathedraaltoren met de kantfijne omgangen van zijn zuiver gotiese spits en de vele elegantkleine zijspitsjes uit boven de logge muren van het Sandersgat en het Waeyengat, boven de Hoey-caeye en, daarachter, gloeiend nu in het vuur van de rode zon, het Vleeshuys met zijn glanzende bakstenen, en boven het hallevormig Raadhuis met zijn vijf gouden valken op de vierkante getorende tinne.

Meer op de achtergrond, wechwazend in fijne dampen, lag de St. Clerens en het torentje van de Vrouwenbroerskercke naast het paleis van de Fockers en de overschone St. Jakobskercke, waarvan de grondvesten eerst in 1491 waren gelegd en waaraan men, in de eerste jaren van de zestiende eeuw, onafgebroken had voortgewerkt.

En heel in de verte, nauwliks zichtbaar tussen en boven de huizenzee, als drie schildwachten, nagenoeg op gelijke afstanden uitgezet aan de Oostzij van de stad, de statige torens van de Rodepoort, de Kipdorppoort en de St. Jorispoort.

En plotseling, terwijl Mechtilde haar man even tot stilstaan dwong en beiden van op het hoogste punt van de dijk het gelaat naar de stad wendden, waar het rood van de avond allengs was overgegaan en wechgebleekt tot schelpkleurige zilvertonen, - plotseling was het haar nu alsof ze de toren van de Marye zag wechdrijven midden tussen de grijsglimmende veder-

wolken heen, net als de mast van een heel hoge galei, terwijl nu als bij toverslag al de daken verslonden waren door een stijgende zee van parelgrijs.

Enkel meer naar rechts toe, waar het rode vlamgoud noch streed met het kleurloos donker, zag ze heel duidelik de toren van St. Andries, de heel hoge spits van St. Michielscloester, waar, op de vergulde peer, een metalen aartsengel met de geharnaste voeten een gouden draak vertrapte... Zo ook, meer naar voor, naar de Scheldekant toe, geheel op het voorplan van het wonderprachtige stadsgezicht daar vóór hen, lag noch, in stil zacht gloren, de weerglans van het vlammenlaaiende Westen. En heel deze zijde van de stad, van het Raadhuis tot de rievier toe, - met de helder- en duidelikheid van een schilderij van van Eyck of Metsijs lag ze daar vóór haar.

Links, even links van het Raadhuis, het prachtig getorende Pant van Spaniën, en dan, nauw uitstekend boven het Bierhoot,

de kleine Peter Potskercke, verloren tussen de rode puntgevels van de huizen.

Dan verder, links naar de Scheldebocht toe, de zware, in puntvorm eindigende Backerstoren, het heerlike roodstenen Vleeshuys, de Predikheren en de Viscoperstoren, de hoge naald van de lage Borchtkercke, Fakens cloester[1)] en de Koolvliet met het kraantje aan de ingang.

Even verder dan de mond van de Borchtgracht, achter de bomen van de Werf, verhief zich, oplaaiend met zijn twintig vensters tegelijk in de gloeibrand van de zon, hun eigen steen. Duidelik zagen ze de gouden windvanen schitteren in het licht, terwijl het blauwe hemelazuur het daarin uitgesneden wapenschild zacht deed uitkomen.

Dan liepen ze voort over de Hoge Dijk tot op de hoogte van Oesterwel, waar ze zich in een van de vele platboomde schuitjes met vierkante achtersteven en

1) Falcon's klooster.

zware plompe riemen, die dageliks het groensel brachten uit de Polder naar de stad, weer lieten overzetten over de kalme, brede rievier, die, met een lichtlach op ieder golfje, rustig voortvloeide langs de ranke ruisende pluimen van de hooggeschoten riethalmen, die bij elke slag van de zware riemen de hoofdjes neerdoken onder het bruingroen kabbelend water. De golfjes dartelden op tegen de schepen met hun hoge stevens, die langzaam op en neer dodeinden met het ebbende tij, en een enkel zwaargeladen hooischip, met brede laagafhangende zwaarden, zoog traag door het lichte zog van de ranke vlugge zeilboot, die het de rievier opsleepte, elegant en licht als een grote vogel, met de brede rode zeilen op het lichte zuchtje van de Westewind.

En samen, arm in arm, waren ze wechgedwaald de Polder in, de weiden door, de velden langs naar het koele beukenbos, waar de bessen begonnen te rijpen en de blâren te blozen, en waar Mechtilde, op een

omgehakte boomstam zittend om uit te rusten van de lange tocht, het hoofdje op de schouder van haar man geleid en hem gesproken had van hun kindje.

Hij zweeg en beet zich op de lippen, dat het bloed neersiepelde langzaam in dunne fijne droppen langs zijn mond en zijn zachte baard. - Maar zij zag het niet, want ze keek aandachtig naar de korte spitse vingers van zijn blanke handen, waarvan ze de linke heel vast in de hare hield.

En de stervende zon scheen door de takken en strooide bloedrode lovertjes op haar blonde haar.

Waarom was het een obsessie voor haar, voor ál die vrouwen, - waarom wilde ze er over spreken, onvermijdelik, altijd wéér, zodra hij met haar alleen was, onophoudelik als een dreinend, zeurig kind, juist altijd spreken met hem over dat ene onderwerp, dat hij haatte? Zij waren er altijd blij mee, met dat vormeloze, vieze iets, dat noch niets was en toch zo verschrikkelik al...

Hij haatte het. Hij *wilde* het haten. Het was immers altijd onvermijdelik haar fatalieteit, haar dood! En hij had haar toch lief, innig, hartstochtelik lief?

In de verte...., in de wazig gouden schemer, die uit de rievier opkroop over de bleke groene weiden, klonk het roepen van de veerman over het strand: 'Ohio, Ohio,' als een vreemde klagende melopee in de stilte van de naderende nacht.

De zon lag, vurigrood als een reuzenanjer, tussen de takken; haar bloedende stralen vloeiden over de wolken, die langzaam zwevende als een droom heentrokken over de gouden stad.

Heel in de verte, waar de zee was, dreven een paar grote, donzigwitte wolktorens als grote schepen in een gloed van licht. En vlak boven hun hoofden, hoog in het tedere lielablauw, rafelden fijndoorzichtige wolken, rank en rozig als ibisveren.

In de hoogste takken van een beuk, tussen de reeds drogende bruinrode blâren, zat een

heel klein eekhorentje en gooide voor zijn wijfje nootjes neer, die ze op de achterste pootjes zat op te knabbelen in het mos. En de Amman lei de arm om zijn vrouw, drukte haar hoofdje vaster tegen zijn borst en kuste haar teder op de gesloten ogen.

Neen, ditmaal moest hij vechten tegen zijn angst.... Hij wilde ze overwinnen, ze versmachten als een nijdig ondier. Het zou, het moest! Ze was zo mooi, veel te mooi, z'n Mechtilde, veel te jong en te mooi in haar bloeiend volle lijfschoon; en hij had haar zo lief, zo vurig, hartstochtelik lief...

'Flories,' zei ze op eens, en ze lei haar beide handen tegen zijn hart en hief haar blauwe droomogen naar de zijne; 'Flories, waeren uwe andere vrouwen ooc so blijde als haer een kindeken comen soude?'

Hij zweeg en kneep de lippen noch vaster op elkander.

'Wat hebt ghi in u hooft al vremde gedachten,' antwoordde hij, zich blijkbaar

geweld aandoende. En plotseling een andere wending gevende aan het gesprek, stond hij op en voer voort: ‘Ei, seg mij, lief! Es het niet hoog tijdt dat wij opstaen en wederceren? Sijdij niet moede van desen langhen ghanck?’

Toen zij weer naar huis roeiden over de rustige Schelde, die nu in de zilverwasem van de opkomende maan lag te dromen tussen de oeverwilgen, zagen ze hun steen liggen achter de Burg, wechduisterend in een vreemde nevelschemer.

Een grote zwarte wolk lag als een bedreiging boven het dak met de doorzichtige windvanen.

IX.

Toen, weken later, in het midden van November, als de rode blâren bijna alle waren afgevallen, in een lichte, stormachtige maannacht, toen de accasias hun kale armen als wanhopige reuzen wrongen in de wind en de rievier, tot ver over de kade, omhoogstoof in woeste, schuimwitte golven; toen hoorde Brechte een akelig, geheimzinnig lachen scheuren door de stilte, zoals ze het vroeger ook wel bij het leven van de vorige vrouwen had gehoord, maar nooit zo duidelik en zo langgerekt als nu... Het akelige, schrille, krijsende lachen, dwars door de gillende windvlagen heen, dat de andere dienstboden, in hun bijgelovige angst, zo lang hadden toegeschreven aan de bloe-

dige boze geest, die onder het kelderverwulfsel tussen de zware stenen muren woonde....

Ze luisterde! Ze ging overeind zitten in de hoge gebeeldhouwde bedsteê onder de getande draagbalk met de sierlike krullen van gesmeed ijzer....

Haar ganse zijn had zich gekonsentreerd in haar oren.

Maar dat was nu geen ver verwijderd, spookachtig lachen...; dat was wel de lach van een mens, van een vrouw...

Waar kwam dat vreselik geluid toch van daan -, dat vreselik, lach-gillend geluid?

Wat zou ze doen? Kon ze Jonkver Veerle of de overige dienstboden wekken, hun vragen om met haar te luisteren en te wachten? Of zou ze alleen naar de slaapkamer van haar meesteres gaan, naar binnen gluren door het brede sleutelgat en afwachten, wat er gebeuren zou?

Alles was nu weer stil. Alleen nu en dan,

met lange pozen, als de wind wechgierde, hoog wech tussen de masten van de schepen, hoorde ze een zacht kreunen, - een snikken, een halfonderdrukt kermen..., als van een kind, dat te veel en te lang gelachen heeft.

Maar ze wilde opstaan..., ze wilde!

Op de gang, vlak bij hun eigen deur, zou ze alles veel duideliker kunnen horen.

Snel trok ze de allernodigste kledingstukken aan, schoof heel voorzichtig de zware ijzeren bout van haar eigen deur en bukte zich naar het sleutelgat.

In de kamer van haar meesteres brandde noch licht, helder schitterend licht van vele waskaarsen.

Onder de nis, in een hoek van de kamer, met het wapen van de Amman in blauw en goud en de spreuk: '*Ic berne*, *mer en verberne niet*', stond, naast de schemel van blauw fluweel, en rustend op twee grote liggende leeuwen, het brede, donsgedekte bed. Het was een reusachtig ledekant van eikenhout, - een klein huisje bijna, met

blauwzijden sleepgordijnen van damast. En tussen de spinwebfijne lakens van Vlaams linnen, met echte kant omzet, lag de slanke zonblonde vrouw, wit en blank als een grote bloem in haar glimmende lichtende mantel van haar.

Ze lag dwars op het bed, tussen de blauwzijden kussens, vastgewikkeld als een vlinderpop in een tonnetje in het brede strakaangehaalde laken, en Brechte zag duidelik in de schemer van licht onder de van weerskanten opgebonden gordijnen, de mooie zwel- en golflijnen van haar borst en van de fijne slanke heupen.

De dekens, rijkgeborduurd met het zelfde wapen en dezelfde spreuk, die in vroeg gotiese gouden letters geschilderd stond in de nis: '*Ic berne*, *mer en verberne niet*,' zongen heel schel hun toon van gloeiend oranje op het licht van het blauw fluweel; zij waren geheel teruggeslagen over de spijlen en alleen het mooie blonde hoofd en de smalle slanke voeten met - als bij kin-

deren - de tenen wijd uiteen gespreid, waren vrij....

En Brechte zag het nu: blijkbaar beproefde Mechtilde de armen uit te steken onder het laken; maar ze was zo geheel stijf erin gerold, - een schone eendagsvlinder in het net van een spin, - dat elke inspanning vruchteloos was.

Toen zeide zij strelend, smekend: ‘Och! Ic bidde u, Flories, mijn hertken legt hier als gheperst.... Ic wane te versmachten... Ic ben so ontsteldt... so gequeldt... Wilt mij toch bevrijden van dese banden.’

Hij boog zich voorover, nam haar in zijn armen en kuste haar op de lippen.

Toen rolde hij het laken los en liet haar vrij!

Ze was nu geheel naakt... Een grote blank en agaatroze winteranemoon tussen het dek van fijne late sneeuw, lag ze in het witte bed, in de witte, reine glans van de vele kaarsen. Het blanke lijf zong in roze schemer tegen het zware goud van het donkergele lederbehang.

De kamer, geheel in diepe, duistere tonen;... het zware, door de tijd bijna zwarte eiken beschot tegen het donkere leder, met de hoog opgewerkte bloemen in groen en blauw, lag diep in de schaduwen van de rode gordijnen en de zwaar-massieve meubelen van gesneden hout.

Alleen om het lichte bed konsentreerde zich al de glans van de slanke kaarsen in de grote koperen kroon en in de luchters naast de kaptafel, geheel van gedreven zilver met kleine, zilveren kupiedootjes en draken. En hij zelf zat, naakt als zij - een vreemd, griezelig fieguur - in het midden van de nacht op de rand van het bed.

Zoals Brechte hem zag door de smalle opening van het sleutelgat heen, geleek hij meer op een vrouw dan op een man; - zijn lange zwartbruine lokken hingen laag neer in zijn volle blanke hals, en zijn heupen waren vol, bijna vrouwelik mollig-vol en rond. Een schoon en wonderlik wezen, eigenlik noch man noch vrouw, maar in

zich verenigend het essensiële mooi van beide...

De stralen vielen als een mantel van enkel klaarte om die twee naakte, zonderlingschone mensen heen, - twee grote, schone beelden van levend vlees, bijna doorschijnend met de transparantie van albast in de bleke zwevende gloed van het licht.

Hij bukte zich, nam de kleine voeten in zijn handen en kuste ze lang, heel voorzichtig en heel teer, zoals een moeder de voetjes van haar kind.

Toen, plotseling, wendde hij het hoofd om en keek naar de deur.

Had hij iets gehoord?

Hij scheen te luisteren.

De wind was gaan liggen achter de hoge linden, die noch altijd kraakten in de bovenste takken en alles was stil, heel donker en stil in de geluidlooze stilte van de stormlichte nacht.

Ze wilde wechgaan, terug naar haar eigen kamer.... Ze voelde zich onbescheiden....

Hij had haar zeker wel gehoord; - zijn ogen en zijn gehoor waren abnormaal scherp, - en hij luisterde; - ze zág het aan zijn ogen, dat hij luisterde....

Maar ze *kón* niet wechgaan, ze *moest* zien - *blijven* zien, als gefacineerd.

Ze zwegen nu beiden, en hij had de witte voetjes losgelaten.

Hij stond op en ging naar het venster.

Door de kleine hartvormige opening in de lage eikenhouten luiken zag hij de maan, die een bundel stralen wierp in de metalen spiegel van de kaptafel, - een bundel smalle, gouden stralen.

Het glas kaatste de stralen weer als een bussel vurige pijlen, als een grote staaf van kristal, en tussen het licht en het glinsterend metaal zag hij zijn eigen doodsbleek aangezicht.

En over zijn hals lag een vurige streep recht onder de kin, - een brede, rode streep van bloed.

'Het comt van de spieghelinghe des lichts

innet metael,' fluisterde hij, trok de gordijnen geheel dicht zo dat er geen lichtstraaltje meer doorfilterde, en schoof de zware ijzeren bout vóór de luiken.

Toen trok hij aan een wijdvlottend, wit nachtkleed met brede zomen van Hollandse kant, en ging weer zitten op de rand van het bed.

'Waerom sijdij van 't bedde opghestaan?'

'Ic en wete niet. Mi dochte, ic hoorde eenig gheruchte.'

'Wat wildet ghi horen nu, dat alle slaepen?'

'Het was mi offic in der cameren hierneven gheluit hoorde. Waerom toch bestaet dij daerop, om u oude maerte daer te laeten slaepen? Sy can yder woordeken verstaen, dat wi hier spreken.'

'Och, die goede oude! Sy es al dove sedert vele jaeren. Sy slaept so geern in het cleine salet ende mi gheeftet ruste, als ic wete, dat si daer slaept!'

'Sydy dan bevreest?'

'Waerom soude ic bevreest sijn? Ic achte

het alleenig een soete gedachte om eene vrouwe neven mi te weten, die mi hulpe can gheven in der nacht.'

'Waertoe hebdij hulpe van noode? En ben ic dan niet emmer neven u?'

'Ic en wille u toch niet doen waeken als ghy selve de nachtrust so van noode hebbet...'

'Maar mi gheeft het een ghevoel van anxte, om daer ten allen tyden een vrouwe neven ons te weten, die al ons cussen beluysteren can.'

''t Sij so! Ic ben u geerne ter willen, mijn lief! Die oude Brechte en sal niet meer slaepen in het cleijn camerken neven die trappe.'

En ze sloeg de armen om zijn hals en kuste hem....

'Ic hebbe coude,' zei ze na een poos.

'Hoe cundij coude hebben in mynen armen? Neen, ligh nu stille... gans stille,' zei hij haastig, toen ze zich bewoog; 'sooals ghi nu ligghet can men de swellinghe van u scoon lichaem niet sien...'

‘Ben ic dan nu onscone in u oogen?’

‘Neen, slechts een weynigh minder scoon dan te voren, mijn lief; doch, sooals ghy nu gelegen sijt, en sie ic die misvorminghe niet.’

Ze schreide stil in zijn armen.

‘Waerom weendij nu?’

‘Omdat ghi mij niet meer geerne siet.’

‘Sie ic u niet meer geern? Soude ic u dan so cussen, als ic u niet geerne en sag?’

‘Als ghi mi geerne saegt, so soudet ghi ooc 't kindeken beminnen, ende nu esset u te vele, omdattet mij de scoonheyt neemt.’

‘Wat spreekdij toch altoes van dat kijnt, alsoffet alreede sichtbaer waere.’

‘Dat isset oock! Men siet het al!’

Een ogenblik bleef zij in gedachten verzonken, als zocht zij naar woorden, om iets uit te spreken, dat haar bizonder moeilik viel.

‘Gae,’ zei ze op eens, met een snelle ongeduldige beweging: ‘Gae, ghi benaut mijn kindeken!’

En ze stond op van het dooreengewoelde bed en trok haar lang wit nachtkleed aan.

Hij nam haar in de armen en fluisterde iets in haar oor.

Vergeefs spande Brechte zich in, om te vernemen, wat hij zei.

Een geluid, - een licht zuchten als bloemruisen in de wind...

Hij keerde zich om en ging naar de deur, - snel - als had iemand het hem bevolen....

Toen schrikte Brechte van zijn vreeslik gezicht....

Hij ging naar de deur en rukte ze open.

Nauweliks had ze de tijd gehad, om zich te verbergen achter een brede, gebeeldhouwde kast, die in de gang stond, tussen hun deur en de hare in.

'Ic hoorde toch yemand asemen,' zei hij zacht.

Toen hij echter niemand zag in de donkere gang, waar de maan een vreemd schemerend venster uitsneed op de gladde rode stenen, sloot hij de zware, boogvormige deur met de hengsels en scharnieren van koper weer zorgvuldig met de grendel dicht.

De maan stond nu hoog aan de hemel en dreef langzaam als een grote, stengelloze waterplomp op de ijle golven van dunne nachtwolken, die, door een hoge wind in de bovenste luchtlagen bewogen, op- en neerdodeinden, als schuim van de zee, in een meer van louter klaarheid.

Hij voelde de magnetiese trilling van het maanlicht door de luiken, schoof de bouten weer weg en sloeg de blinden vaneen.

Het was een zonderling gevoel. Reeds als kind had hij haar ondervonden..., die vreemde onwerstaanbare aantrekkingskracht van de maan... En toch, hij vreesde de maan; ze was hem een verschrikking... Als een spooksel verscheen ze hem in haar mantel van licht... Geleid als door onzichtbare handen, moest hij weer de vrije toegang geven aan haar stralen, werd hij weer als door een onverbiddelik noodlot gedwongen, om haar toch in de bergdiepe ogen te zien.

En hij zag haar in het aangezicht, en op eens, in de kil-kuise klaarte, ontwaarde

hij een landschap heel hoog in de lucht.

Een zee van zilver tussen hoge, zwarte wolkenbergen, en van deze hoogste wolken, die de maan omringden als een kroon van donzige vederen, dreven enige hoog, heel hoog in het diepe reine blauw.

Onbeweeglik, als gefacieneerd, ademloos, machteloos bleef hij staan! Nu kon hij de maan niet meer buiten sluiten; hij *kon* niet, hij *durfde* niet!

En nu zag hij - hij zág het zo met zijn krankzinnige ogen, - hoe de lichte, donzige zweefwolkjes donkerviolet werden met lichtpaarse randen en de maan geel, donker, hoog geel... En de maan dreef als een bloem, losgeslagen van de stengel, tussen de zwarte bergen met witte randen in een meer van louter goud; als een uitgesneden volle vrouweboezem zwom zij, dobberend, dansend, in schuim van stollend bloed.

Dan, met een beslissende inspanning van zijn wil, sloot hij heel vast de luiken weer dicht en trok de gordijnen over elkander.

Brechte stond noch lang in de duisterstille gang, eer ze het waagde terug te gaan naar haar eigen kamer, uit vrees dat hij haar voorzichtig glijdende voetstappen zou horen op de stenen of het krakend opengaan van haar deur.

Noch even sloop zij, zo zacht ze kon, op haar tenen terug, en keek naar binnen in de kamer... Maar hij had de lichten reeds uitgeblazen en alleen in de spiegel zag ze noch een flauwe, trillende schijn, als had het weinige licht, dat de maan noch heenfilterde door de donkere gordijnen, zich gekonsentreerd in het bolle, blauw schemerende metaal.

En 't was haar, als zag ze in die blinkende spiegel, tussen de schone, zilvergedreven lijst, een bleek, verschrikt mensengezicht, met diepe, fluweelblauwe schaduwen om de ogen en een vurige vlamrode streep als een bloedige keten om de hals.

Toen ging ze terug naar haar eigen kamer, stootte de deur in alle stilte dicht, doch schoof er de grendel niet vóór.

X.

Wat zou ze nu doen de volgende dag, als het licht gekomen was?...

Zou ze de arme, jonge vrouw waarschuwen voor het vreselik gevaar, dat nader kwam en nader, dreigend als een noodlot het frisse, mooi-jonge leven?

Zou ze haar raden, - haar helpen om te vluchten?... Het was tijd, meer dan tijd... Ze wist, dat het tijd was. - Ze had het gevoeld, ze wist het heel zeker, dat *reeds in die nacht* het Vreselike zou zijn gebeurd, het heel Vreselike, dat haar obsedeerde, als hij niet was gestoord geworden door dat geluid, het ruisen van haar adem door de gesloten deur.

Maar *hoe* wilde hij het doen?

Hoe zou hij het gedaan hebben? Dát wist, dát begreep ze niet.

Het moest in verband staan met dat vastrollen in het laken; met dat krijsende lachen in de nacht; met dat vreemde opstaren naar de maan, met dat zeggen over het verwachte kind en over het verminderde schoon van Mechtildes lijf. Er *moest* verband zijn tussen dit alles...

Het moest.... Het kon niet anders!

Maar juist dit verband kon ze niet vatten.

Slechts dit ene begreep zij: ze moest haar lieve, jonge meesteres waarschuwen; zij moest er voor waken, dat, deze ene maal ten minste, het Vreselike niet gebeuren zou.

Maar zou de Vrouwe haar geloven?

Mechtilde was een lieve, trouwe gade, en ze hing aan haar man met een bijna aanbiddende liefde van echtgenote en kind tegader. Als ze hoorde, dat men hem van iets vreseliks verdacht; dat de oude, trouwe meid, die zo lang in zijn huis gewoond en zijn brood

geëten had, hem verdacht, hem betichtte van moord..., zou ze het dan geloven,... zou ze haar dadelik op haar woord geloven? En zelfs, indien ze het geloofde, zou die tijding voor haar dan niet veel verschrikkeliker wezen dan de dood, verschrikkeliker dan zelfs een moord kon zijn?

Want nu durfde Brechte het zich zelf bekennen... Het wás van moord, van zesvoudige vrouwenmoord, dat ze haar meester verdacht! God, God, wat moest ze doen..., wat moest ze doen?

Ze liep in haar kamer op en neer, heen en weer: in het koude grauwlicht van de nieuwe morgen, met de magere geelbleke handen stijf ineengeknepen op het fijne, doorzichtige moesselien van haar halskraag en de wanhopige uitdrukking van machteloosheid in de wijdstarende, hulpeloze ogen. Ze was maar een oude, onwetende meid. Wat zou ze vermogen, zij geheel alleen, tegen de machtige Flories van Canticrode, Here van Varick ende van Wilmersdonck,

Amman van Antwerpen en Eredeken van het Schrijnwerkers-Gild?

Neen, alleen, geheel alleen vermocht zij niets! Zou ze Jonkvrouw Veerle, de zuster van haar Vrouwe, in haar vertrouwen nemen? Zou deze haar geloven? Zou ze haar kunnen overhalen, om voortaan, in de eerstvolgende nachten ten minste, wakker te blijven en met haar te waken?

Neen, ook dit was een ijdele hoop! Het meisje zou haar niet begrijpen, geen betekenis hechten aan haar vrees en haar beschuldiging, en bovendien de last van het vreselike geheim zou te zwaar zijn voor het jonge hart.

En de overige verwanten van de jonge vrouw, haar broeders, de oom bij wie ze was opgevoed, geen van allen zou haar willen geloven! Haar eigen biechtvader Guido had haar immers niet geloofd, al jaren geleden, na de dood van de tweede vrouw, toen ze hem haar vermoedens en haar angst had gebiecht....

Neen, ze wilde wachten, ze wilde dan liever noch maar wachten. - Ze was oud en ze sliep heel weinig en heel licht... Ze wist wel zeker, dat ze op zichzelf kon vertrouwen; dat ze drie, vier, ja, als 't moest zijn, vijf nachten wakker kon blijven en waken vóór de deur, om dan bij het minste verdachte gerucht, dat ze weer zou hooren, de zuster en de dienstboden te wekken en naar de kamer te geleiden.

Want, dat het niet lang meer duren kon, dat had ze gelezen in zijn ogen, geraden uit heel zijn doen in die ene, vreselike nacht.

XI.

En ze wachtte.... Een, twee, drie nachten wachtte ze.... Maar niets gebeurde.

Alleen was de Amman buitengewoon zacht en teder, vol kleine, lieve zorgen voor zijn vrouw, die dageliks zwakker werd en bleker en telkens klaagde over pijnen in het heftig bonzende hart, dat men soms kon zien kloppen onder het ruime huiskleed van bronsfluweel. Maar zelfs de altijd waakzame ogen van de oude vrouw zagen verder niets vreemds of opvallends in zijn gedrag.

Alleen had hij er een paar maal sterk op aangedrongen, dat Brechte in die andere kamer zou gaan slapen, - verder van hen af..., aan het eind van de gang..., in die torenkamer naast de zijne, en ook Mechtilde

zelf had het haar verzocht. - Maar zij had geweigerd, vlakaf geweigerd en met die eigenaardige toegeeflikheid of inschikkelikheid van zwakwillenden, die, wat men hun eens met kracht geweigerd heeft, niet pogen door te zetten, was hij er niet weer op teruggekomen.

De vijfde dag was heel warm geweest, heel warm nevelachtig en drukkend zoel voor die late tijd van het jaar.

In de dichte, lichtgele nevel, die eerst tegen de avond optrok en, met zijn zware witte wolken over en langs de Schelde golvend, alleen de gaffels van de schepen vrijliet en de daken van de hoogste huizen, die met metaalglans flikkerden tegen het scherpe violetblauw van de bovenlucht, klaagden de misthoorns met hun droeve roerdompstemmen bijna de ganse dag langs de rievier...

's Avonds hevelde de maan de nevelen op en reeds vroeg, heel vroeg in de nacht had haar vriendelik-droevig gezicht zich weer-

kaatst in de grote spiegel in de sombere kamer van de Ammansvrouw.

Brechte had alles voor die nacht gereedgemaakt. In haar eigen kamer kon zij geen kaars laten branden, maar de maan gaf genoeg licht aan haar oude ogen, om de kralen te zien van haar ievoren rozenkrans. Ze wilde bidden, heel stil en aandachtig God bidden om hulp.

Ze moest wachten.

Eer al de lichten in huis zouden gedoofd zijn, durfde ze zich niet op het portaal en de tussengang vertonen.

En de vorige avond, lang voordat de geruchten op de straat gestorven waren, had de slaap haar bijna bevangen. Het was nu ook al de vijfde nacht, dat zij tot laat in de kleine uren van de morgen had gewaakt.

En ook nu, eer ze één uur had gezeten in de brede houten vensterbank, steeg een lome vermoeidheid naar haar hersenen op en ze voelde een vreemde, trillende tinteling in alle gewrichten, als van een, die uit

doordringende winterkoude plotseling gebracht wordt bij een gloeiend, schroeiend vuur. Zwaar, vreemd loodzwaar sliep zij in. En ze droomde, dat zij opzag naar de hemel en dat zij er de wolkjes telde, die als een kudde wollige lammeren speelden en dreven om de maan.

En de hemel was blauw, met het blauw van late korenbloemen, en de manestralen wemelden in lange, dunne zilverdraden over het blauwe water van de rievier, die de hemel weerspiegelde en de kleine, gouden sterren.

Ze droomde, dat ze het blauw van de lucht in zwart zag veranderen en de sterren in grote, vurigrode vonken uit de hemel vallen..... En het water van de kabbelende, zingende rievier werd bloed... En het tuig van de schepen schoot stralen uit, als trillende draden van gloeiend metaal.

En nu veranderde de maan in een bloem, een grote, vurigrode bloem met gouden hart, heen en weer wiegend op haar

zware, zwarte stengel op de bloedrode golven van de rievier.

Toen bewoog ze zich in haar slaap. - Uit de naaste kamer kreunde een zacht kermen, - maar ze hoorde het zonder bewustzijn, - slapend noch.

En weer droomde zij.

Nu kwam er uit het Westen, ver achter de Zwijndrechtse polderweiden, veel, veel verder noch, waar de zee was, een grote reusachtig zwarte vogel, langzaam voortdrijvend op zware, grauwe vlerken naar de bloem, die zacht dodeinde op de wind.

En de vogel daalde al lager en lager, tot zijn vleugels de aarde raakten en zijn klauwen de rievier, en uit de lange, kronkelende hals stak hij de snebbe uit naar de stille rode bloem: de maan.

Uit zijn bek kwam een geelgouden straal, een zigzagvlam van glinsterend, verblindend licht, geel en blauw en fonkelend groen.

En die vurige tong stak hij uit naar de

vreemde maanbloem, tot haar stengel brak, en de rode bloem, die de maan was, met een geruis als van vele wateren, met de kelk voorover viel in de rood opschuimende vloed.

Ze schrok wakker; huiverend, met half versteven armen en benen schrok ze wakker. Ze had verzuimd het venster te sluiten, eer de slaap haar beving, en nu gudste de regen in stromen naar binnen en doorweekte haar gehele kleed.

De lucht, inktzwart tussen de torenhoge loodgrauwe wolken met haar gouden randen, donsde wech in violet achter de Visvercoperstoren tot aan de Oosterwelse Scheldebocht, waarachter de maan, als het gezwollen lijk van een drenkeling, vaal bleekgroen, nu en dan, heel kort, heendobberde tussen de dunne mistsluiers van fijnere, ijlere wolken, die om beurten weer verduisterden tot nieuwe, loodblauwe onweersgevaarten. Om de lijsten van de hoogste huizen, om het tuig van de schepen, alle stevig vastgemeerd

op het midden van de stroom, borduurde de bliksem schitterende randen van goud en rood... En dan, een ogenblik lang, zag ze alles weer zwart in het vormeloos, effen, onbeweeglik zwartgroen van de nacht. Alleen in het Oosten trilde een vage streep van roodoranje licht. Ze richtte zich omhoog en sloot het venster, maar ze kon nauwliks staan op haar moede trillende benen.

XII.

Ze had geslapen! Vast had ze geslapen! Hoe was 't mogelik, dat ze geslapen had in die ene nacht van alle nachten, waarin ze had willen - had *moeten* wakker blijven en waken!

Maar was de nacht al geheel voorbij? Was het misschien noch niet te laat? Ze kon toch niet lang -, ze kon immers maar even hebben geslapen! Ze had gedroomd, lang en veel gedroomd, en ze herinnerde zich noch volkomen haar droom, maar een oververmoeide kon zoveel dromen in een enkel uur.

Ze ging naar de deur; met korte levende stapjes strompelde ze er naartoe... Wat was toch dat vreemde verlammende gevoel

in haar hersenen en in de ruggestreng? Maar ze moest voorzichtig gaan; ze moest niemand wekken;... nu vooral mocht ze niemand wekken... De Werf ontwaakte al. Ze opende voorzichtig haar deur en sloop over het portaal en de gang naar de kamer van Mechtilde.

Ze bukte - en luisterde.

Niets! - Geen geluid - alles was er stil, volkomen stil, zelfs geen zacht ademhalen, zoals ze vroeger altijd gehoord had.

Alles was donker, met een levende schemerstraal, invallend van boven, heel hoog door de uitgesneden klaver in de luiken door een reet van het gesloten gordijn.

Ze zag niets anders dan die ene straal; ze hoorde de stilte zieden in haar oor. Ze ging een kamer verder en luisterde aan de andere deur, - die van *zijn* kamer nu. - Zonderling! Tegen zijn gewoonte in was zij niet op slot; zij was slechts even aan; ze duwde er tegen met de hand en zachtjes schoof ze open - als van zelf.

In de schemer van de lichtgele gordijnen zag ze hem liggen, midden op het bed.

Ze was verloren, als hij haar nu hoorde! Maar in haar angst vergat ze haar eigen gevaar.

Het was donker in de kamer. Ook hier waren luiken en gordijnen gesloten, maar in de grijskoude schemer zag ze toch duidelik zijn groot, machtig lichaam, midden op het brede bed, de omtrekken scherp afgetekend tegen de citroengele gordijnen, de lippen stijf opeengeklemd, het hele was witte gelaat bleek als van een dode. Hij sliep gerust; maar, in zijn kalme slaap van oververmoeide, zag hij er veel ouder uit dan hij werkelik was. Zo oud bijna als een zestiger, het hoofd heel licht voorovergebogen, de handen als in gebed gevouwen op het geel satijn van het deken, dat op dezelfde wijze was bestikt als het deken op het bed van zijn vrouw, met de oude leus van zijn oud geslacht:

'*Ic berne*, *mer en verberne niet.*'

Hij ademde licht, met zacht rijzend dalen van zijn brede borst, en even lachte hij in zijn slaap.

En Brechte wilde de deur van de kamer weer sluiten, maar nu zag ze, voor het eerst sedert ze was ontwaakt, in het Oosten, achter de O.L. Vrouwetoren, de rozenschemer van de nieuwe dag, en ze wist het, nu wist ze het in ééns, dat het te laat was, dat ze de nacht, die volgen zou, niet meer zou hoeven te waken. Hoe had ze kunnen slapen, terwijl ze wist, dat van haar waken twee mensenlevens afhingen!

XIII.

En toen ze, na een angstig wachten van enige uren, eindelik, tegen achten, als iedere morgen, naar binnen ging in de kamer van haar meesteres om het water over te gieten in het zilveren wasbekken, toen zag ze de zevende vrouw van Flories van Canticrode op het bed liggen met bebroken ogen en met bleke, gesloten mond....

Nu had zij zekerheid! Nu wist zij het, zó vast en zeker wist zij het als dat zij zelve, de oude Brechte, die nacht geslapen had en gedroomd...

De zeven dode vrouwen van de Amman waren door de Amman zelf vermoord!

Maar *hoe* had hij het gedaan...? Hoe had hij het kunnen doen? Ze zocht overal.

Ze ontkleedde het lijk van het hoofd tot de voeten, heel het zachte, blanke, ijskoude lijf, en lei het weer zachtjes neer op het bed.

Maar nergens ontdekte ze een spoor van geweld.

Noch aan de hals met de teerfijne aderen, noch aan de slapen onder het zware haar..., nergens een belediging van de witte huid, nergens het geringste spoor van een snijdend wapen, een naaldfijne priem of een wurgend touw.

En ook het arme, ongeboren kindje was dood.

Wanneer had hij het gedaan? Hoe laat? Tegen de morgen of midden in de nacht?...

Of was het werkelik gebeurd in dat ene, ondeelbare ogenblik, toen ze, door haar verdoving heen, dat klagend kreunend kermen had gehoord? -

Want ze begreep het nu: hij had haar verdoofd. In het water, dat ze elke avond vóór het slapen gaan plag te drinken, had

hij een van de vele narcotica gemengd, waarvan ze wist, dat hij het geheim kende....

En zij, oude, domme, tot niets meer deugende sukkel, zij had het niet gemerkt!

Ze had alles voorzien, alles en noch meer, alleen dat ene, dat toch zo vóór de hand lag, dat juist niet! Hoe had ze zo onnozel, zo onvergeeflik dom kunnen zijn! Ze herinnerde zich nu, dat ze aan het water een vreemde, zoete smaak bespeurd had en een ogenblik na het drinken, een licht, prikkelend gevoel had waargenomen in de neus.

Ze ging terug naar haar eigen kamer, dit maal door de verbindingsdeur, die overdag altijd werd opengelaten voor de frissere lucht in de drie, door schuifdeuren verbonden vertrekken, om het water in de fles te proeven en te bezien...

Maar toen ze haar in de hand nam en bekeek tegen het licht, ontdekte ze het dadelik...: men had ze al weer omgespoeld en gevuld voor de nacht.

Ze schonk er een weinig van in een glas

en proefde het langzaam en aandachtig - Het smaakte nu weer heel gewoon.

Ze verliet de bovenverdieping, langs de brede, eikenhouten trap met de leuning van sierlik gesneden draken, en toen ze enige uren later met de overige dienstboden de Amman bij het noenmaal trof, zag hij iets bleker dan gewoonlik, en zijn lippen waren pijnlik vertrokken, maar zijn ogen stonden weer kalm en flikkerden niet meer zo onheilspellend onder de lange franje van de wimpers. Hij zag er uit als een, die zich na lange, inwendige strijd van een zware, onaangename last bevrijd voelt.

Het maal, opgedist in de zware zilveren vaten met het wapen van de van Canticroden in goud gedreven op de knoppen en de brede omgebogen randen, verliep zwijgend in de zoele dromende warmte van de zaal, waar het houtvuur, onder de brede schouw, met de haardijzers van gepolijst metaal, hoog opvlamde in brede, lekkende tongen of in blijde vonken van blauw en goud.

Toen het was afgelopen, verzocht de Amman met zachte, doch duidelike stem de dienstboden, om noch een ogenblik in de kamer te verwijlen.

‘Sekerlijck es het u alle bekendt, als dat uwe Vrouwe, mijne gemalinne, in dezer nachte overleden es. Sij es, eylaesen, gesturven sonder die vertroostinghe der heijlighe Kercken, maer sij hadde nog eenighe daeghen te voren gegheten het heylighe broot, ende haer biechtvaeder, de seer eerwaerde Abt van Sinte Michiels, hevet mij de getuyghenisse gegheven, dat haere siele nu swevet biden saelighen Godts.’

Toen, met de hand, wiste hij zich een traan uit de ogen.

‘Mijne vrouwe es, als het daegde, in mijnen ermen gesturven, ende als de pynen het zwaerste waeren, hebbic noch om Brechte gheroepen, maer ghi hebtet, deur den fellen wynde ennet bose weer, gewisselijck niet vernomen. Ende u alle heeft sij deur mi laeten groeten.’

Hij had dit alles gezegd, eentonig, zonder ophouden, met zijn vreemde, zachte, kadensloze stem, die nu noch iets doffer klonk dan gewoonlik, nooit in de zin op- of neerging, maar aan het eind ervan wechstierf - als windsuizen in de verte..., bijna als de stem van een kranke, die sterven gaat.

Brede, bloedige randen lagen om zijn vuurdiepe ogen, en zenuwachtig, verstrooiddromend, schoof hij de zware zilveren drinkhoorn op het ammelaken heen en weer. Jonkver Veerle lag met het hoofdje voorovergebogen en snikte luid in het kussen van haar stoel.

De dienstboden hadden de kamer verlaten. Alleen Brechte was, na een korte aarzeling, gebleven, en zag als verdwaasd naar hem... Ze had niet goed gehoord; het kón niet - het was ook niet mogelik. - Ook die, welke heengegaan waren, - de allerbijgelovigsten alleen uitgezonderd, - in het diepst van hun geweten verdachten ze immers hém, hun meester, van moord... Zo groot echter

was het overwicht van zijn ijzeren wil en van de ondoorgrondelike macht van zijn lichtdiepe ogen, dat niet één het waagde, om er ook maar één woord van te reppen tegen een kameraad, om ook maar één vermoeden te uiten aangaande het vreselike, dat er in die nacht was geschied. En één voor één, zonder een wenk van hun meester af te wachten, hadden zij ongemerkt de kamer verlaten, om ieder op zijn gewone plaats weer aan de arbeid te gaan.

Brechte stond daar, als wilde ze iets zeggen. Doch, wat zou dat baten, nu dat in de kamer daarboven degene, die zij redden wilde, zo stil en koud op het bedde lag? En even - in haar herinnering - zag zij het edelgevormde lichaam, bleek en roerloos in de doffe schemer van de vroege morgen. Toen verdween in haar moe, oud hoofd, de kracht tot denken, tot geregeld samenvoegen van haar gedachten.... Haar hersenen werden ijl... en het bloed vloeide in stotende golven terug naar haar benepen hart.

Ze moest zich vasthouden aan de tafel, om niet te vallen. Ze had al zo lang gewaakt en die hele dag, na al die nachten van angst, was haar noch geen voedsel over de lippen gekomen.

'Sijt ghi heden bereyts in der cameren uwer vrouwen gheweest, Brechte?'

Zonder schijnbare bedoeling rolden de woorden van zijn lippen en toch verstond de oude dienstmeid duidelik de angst, die ze hem ingaf.

'Ja, Here!'

'In den morghend toen het lichtte of laeter in den daghe?'

'Ten acht uren in den morghend, Here, nae de vroegmesse.' Haar eigen stem soesde haar in de ooren, alsof het de stem van een vreemde was.

'Dan hebbet ghi ook ghesien, dattet kleiden van de dode dit mael een zwaere saecke sijn sal, ende ghi selt mi seer tot dancke verplichten, indien ghi selve en geen andere dan ghi, u daedelick aen den arbeyt beghevet,

eer de priester commet voor de Vigiliën.'

'Neen, Veerle,' zei hij tegen zijn schoonzuster, die tegelijk met Brechte was opgestaan en een beweging had gemaakt, als wilde ze met haar de kamer verlaten. 'Ghi en sijt er noch niet hoghe genoeg aen jaeren, om sulcke sorghen op u te neemen. Veur uwe jonghe oghen waere dit gesichte al veel te droeve. En de goede Brechte heeft het emmer ghedaen, esset niet so, Brechte?'

'Ic wilde so geeren mine suster sien, eer de priester comt met der heylighen ceersen,' zei Veerle zacht. En voorzichtig als een kleine schuwe vogel, gleed ze achter de stoel van de Amman heen en een ogenblik later zag hij haar bijna geluidloos de trap opzweven... de gang over naar de kamer, waar de dode lag.

XIV.

Ja, ze wist het nu, de oude Brechte.

De deugdzame Flories van Canticrode, Here van Varick ende van Wilmersdonck, Eredeken van het gild der Schrijnwerkersgezellen en Amman van Antwerpen, was een zevenvoudig moordenaar.

Deze nieuwste dode, de lieve, beeldschone Mechtilde van der Schilde, was nu al, in tien korte jaren, de zevende echtgenote, die hij, zonder de minste deernis, zonder enig gevoel van medelijden of liefde, met ware duivelenwellust vermoord had. En toch had ze die man, - pas een enkel uur, wellicht pas enige minuten na het voltrekken van *de daad*, wellicht noch eer uit het zachte, lieve lichaam van zijn slachtoffer de warmte van

het leven voor goed geweken was, rustig in slaap zien liggen op zijn bed, met de vreedzame ademhaling van een schuldeloos, onnozel kind....

En ze ging de kamer uit, de trappen weer op naar boven, langzaam, met het oude, grauwe hoofd diep op de borst gebogen, en de handen slap neerhangend langs de zijden, als verlamd.

Toen Brechte binnenkwam, stond Jonkver Veerle zacht snikkend, bij het venster, leunend met het hoofdje tegen de halfgesloten luiken. - Tenger-teer, in onduidelike, vaagblauwe omtrekken, tekende het fijne silhoeëtje zich wazig af tegen het grijsblonde licht van de vroegwinterdag. Ze was, niettegenstaande het verbod dat haar zwager haar met zijn zacht vriendelike stem zo vleiend gedaan had, de oude voorgegaan naar de kamer, waar haar zuster die nacht gestorven was. En nu ging ze naar haar toe, en met de lieve vertrouwelike bewe-

ging van een kind, dat om troost vraagt, lei ze haar slanke armen om de hals van de goede vrouw en schreide overvloedig op haar schouder.

Het jonge meisje was blond als de dode, en bijna noch verblindender blank van vel dan zij, blank, - met dat doorschijnende blank van wilde duinrozen, dat blondienen vaak, als ze niet vermageren, tot een vrij hoge leeftijd behouden. Haar schoonheid was misschien minder indrukwekkend, maar zo veel liefliker noch dan die van haar zuster.

Vrolik lachten, op blijde dagen, de bloemblauwe ogen uit het frisse gezichtje. Ze was klein, sierlik klein, met handen en voeten van een kind, en een onbegrijpelike lenigheid in de tengere gewrichten.

Haar tanden, kleine, witte, sterke tanden, met een schitterend flikkerlichtje op ieder, glinsterden zo vaak als ze lachte. En bijna altijd lachte ze.

Op het bed lag de dode, noch evenzo en in dezelfde houding als Brechte haar die

morgen verlaten had. Toch waren de ogen iets dieper wechgezonken, en op de nagels van de reeds geheel verstijfde handen vertoonden zich de eerste, licht bruinblauwe vlekken. Die vlekken deden Brechte een ogenblik denken aan vergift....

Maar, eer ze zich hiervan met zekerheid overtuigen kon, moest ze Veerle uit de kamer weten te verwijderen.

'Hebbic uw verlof, Jonkver Veerle, om een woord met u te spreken?'

'Zeker, Brechte.'

'Hebt ghi in deser nacht, als de doodt dit huys besocht, geen stemme ghehoort, als of uw suster mi riep?'

'Neen, Brechte. Een korte wijle slechts was ic ontwaeckt door het ijselicke weder, maer die stemme mijner suster en hebbic, eylaesen, niet vernomen.'

Toen zweeg ze, lichtte het gordijn voorzichtig op en zag uit naar de Schelde, waar de schepen, in een breed spoor van witschuimend zog, vlug als vogels voortvlogen

op de wind en de woestopslaande golven.

‘Segh, Brechte, - is met mijner lieve suster, wier siele nu bi Godt onzen Here es, dat kleine kindeken ooc ghesturven?’

‘Ja, Jonkver, dat kindeken van uwe suster es doodt, evenals bi alle die vorighe vrouwen..’

‘Mijne lieve suster was al des Ammans sevende vrouwe... Wat magh toch wel de reden sijn, dat alle die vrouwen so jonck sterven?’

Goddank! Eindelik, - begreep ze dan eindelik iets? Begreep ze, zonder dat iemand het haar had gezegd? O God, als ze het nu maar werkelik begreep; als ze nu maar doordenken durfde in die ene ware richting, eer het ook voor haar zelf te laat was! Want ze had het wel gezien, ze had het wel gelezen in zijn vreemde, zwarte wellustogen: Veerle zou zijn volgend offer zijn.

‘Het es wel vreeselyck,’ ging zij voort, met haar treurig eentonig stemmetje, waarin tranen trilden. ‘Het es wel droevigh veur den Here, mijnen Swaegher, dat hem nu

wederom een vrouwe ghesturven is... Hij beminde haer wel innighlyken, ende hi es nu weer so gants alleen... Het liefste te dervene es alsoo grote pine!'

O! Die onnozelheid van de duif tegenover de slang, die argeloosheid van het lam tegenover de wolf! Ze beklaagde hem noch en geloofde aan zijn smart! Wat zou 't dan al baten of ze verder sprak? of ze haar waarschuwde voor het vreselike, dat ze van nu af naderen zag? Ze beklaagde hem!

Kom, ze moest haar zien te verwijderen; de tijd ging voorbij en de priester zou komen.

'Jonkver,' zei ze, 'ghij hebt gehoort wat mij de Here gheboden heeft. So aenstonds comt de priester veur die waecke bi der dode; ic moet vooraf noch het lichaam bereyden totten eeuwigen slaep. Wilt ghi eene wyle de caemer verlaten?'

'Ic gae, Brechte! Sal ic u yemant tot hulpe senden?'

'Geerne, Jonkver!'

En zachtjes, voetje vóór voetje gleed ze

Brechte voorbij, zeker wel in haar hartje verheugd, dat ze de benauwde, sombere kamer verlaten kon. Toen ze het meisje niet meer zien kon op de trap en beneden in het huis geen geluid meer hoorde, boog de oude voorzichtig heen over de dode en kuste haar op de koude mond... Ze rook aan de vingers, aan de lippen, aan de tanden; ze zocht rond in de kamer, overal..., in de kisten, langs de wand, op de waschtafel met het massief zilveren bekken en de kannen van kristal; op de tafel; op het toilet... Maar nergens het allergeringste bewijs maar van enig vergift!...

En toen ze het nu noch eens geheel ontkleedde, heel het zachte, koude, albastwitte lijf, toen vond ze nergens een spoor van belediging of van geweld. Zelfs het gezicht was niet pijnlik vertrokken; de lippen lachten als in een rustige slaap.

Dáárom dus, opdat zij *dát* zien zou, had hij haar, juist *haar* en geen ander, het lijk laten afleggen!

O! Ze raadde het wel, ze wist het wel!

Hij verstond het, zijn moordenaarsbedrijf!

Zelfs de enige, die wellicht zijn daad vermoedde, zonder ze ook ten volle te begrijpen, die ene noodzaakte hij zich zelf te overtuigen van een onbestaande onschuld, waartegen geen bewijs te vinden was.

Maar waarom toch had hij, weken geleden, midden in de nacht, toen zij hem door de deur bespied had, het lichaam van zijn vrouw in het laken gerold? -

Had hij dat *ook* met de anderen gedaan?

Alleen, ze herinnerde het zich noch zo heel goed, alsof het eerst gisteren gebeurd was, alleen de *voeten* waren bloot gebleven, die teder-tengere voeten, nu zo koud, zo ijskoud, dat zij ze in haar magere, oude handen vergeefs trachtte te warmen.

Ze begreep het niet! Hoe ze ook dacht en herdacht, *dat ene* kon ze niet vatten, dat ene en verschrikkelike - *hoe* hij het gedaan had, en *waarom?*

Want hij *had* het gedaan, hij zelf, en *niet*

het domme toeval...; *niet* een plotselinge, geheimzinnige krankte; *hij*, Flories van Canticrode alleen.

Toen, in de stilte van de sterfkamer, naast het lijk van de lieve dode meesteres, besloot ze om noch een enkele en laatste poging te wagen....

Straks, als haar dode het laatste kleed zou dragen; als de priester zou komen met het gewijde licht, dan zou ze *deze* toevertrouwen wat haar op het hart lag, hem zeggen, wat vreeslik vermoeden, neen, wat ijselike zekerheid haar kwelde.

De oude vader Guido, had de huisknecht gezegd, haar eigen biechtvader Guido zou het zijn. Misschien zou hij haar nu geloven.... Ja, ze wilde het noch eenmaal wagen....

Ze schelde om het meisje, en toen de dode daar zo stil en bleek onder de witte wade lag, met het kruisbeeld en een enkele anjer, haar lievelingsbloem, in de tengere handen, toen kwam de priester binnen in

zijn wit, lang gewaad, met kap en ringkraag van effen bruin.

Maar het was Guido niet....; het was een jonge minderbroeder, die zij nooit te voren had ontmoet.

Zelfs al had hij haar begrepen, deze zou haar toch niet geloofd hebben.

Zwijgend beantwoordde hij de groet van de beide, diepnijgende vrouwen en zette zich met zijn brevier en zijn rozenkrans in de handen, naast het bed van Mechtilde neer.

XV.

Een jaar ging voorbij...

Toen, in de eerste maand van de nieuwe Lente, gebeurde werkelik wat Brechte al vooruit verwacht had; de Amman trouwde met Veerle van der Schilde, de zuster van zijn laatste vrouw.

Het goede oudje was, na een zware inwendige strijd, toch eindelik weer in zijn huis gebleven. Bij haar lag immers noch de enige kans op behoud van dit ene jonge leven.

Na al het gebeurde van het laatste Voorjaar altijd opnieuw overwogen te hebben, meende zij nu ook beter de ware drijfveren voor het gedrag van haar meester te doorzien. Zij begon te begrijpen, waarom hij het

verschrikkelike gedaan had, waarom hij het nu tot zevenmaal toe gedaan had, waarom hij 't onverbiddelik als een noodlot *wéér doen zou*, doen *moest*, ook een achtste maal.

Wat hem had aangedreven was niet enkel en louter wreedheid..., het was vooral geen vulgeere hebzucht; niet het imperieus verlangen om zijn reeds kolossaal vermogen met dat van zijn rijke vrouwen te vermeerderen... En dat het passie had kunnen zijn, de vreemde, sadiese wellust- en bloeddorst-passie van een oververfijnd dekadent, kwam de eenvoudige, vrome vrouw uit de gezonde volksklasse niet eens in de hersenen. Het was de angst, de ontzettende, verlammende angst; de walg, de ekel, - de onbewuste, doch juist om dat onbewuste des te onoverwinneliker walg en ekel voor de omhelzingen..., het aanraken, - het *zien* slechts van een zwangere vrouw.

En inderdaad, zó was het... Al kon hij zich zelf niet volkomen rekenschap geven van de toestand van zijn eigen hart; al

begreep hij zijn eigen motieven vaak niet; zo was het.

Zodra zijn vrouwen zwanger waren, werd hij ze moe. Dan vervulden ze hem met een onuitsprekelike ekel, een weerzin, een afschuw, die zich na enige weken, enige maanden soms van heftige inwendige strijd onvermijdelik uitte, altijd weer onvermijdelik uiten moest... in een moord.

Voor hem zelf was dit nimmer een zuiver gemotieveerd gevoel geweest. Het was een intuïetief gevoel van zijn, wie weet door welke overdaad van wellust van deze of gene onder zijn voorouders, ontaarde mannelikheid; het was als een instinkt van zijn innigste zijn, een instinkt als van een dier; het was een manie..., een *idée fixe*, die hem dreef waar hij zelf niet wilde, een onweerstaanbare dwingelandij van zijn zinnelikheid..., een obsessie, die hij volgen *moest.*

Een zwangere vrouw boezemde hem afkeer in; ze ergerde en ze irriteerde hem; ze beledigde hem in zijn esteties gevoel, dat,

met een bijna ziekelike vatbaarheid voor mooi, tot in het uiterste verfijnd was en zich bij hem, die toch zelf geen artiest was, die, met zijn opvoeding en beheerst door de denkbeelden van zijn tijd, geen artiest had kunnen noch mogen zijn, vooral openbaarde in de smaakvolle, stille pracht van zijn woning en in de bijna vorstelike geschenken, missalen, schilderijen, altaartafelen, ex-voto's, epietafieën, priestergewaden, die hij aan de klerus en aan de kerken gaf. Ook aan de armen schonk hij bijna een vierde van zijn prinselik vermogen...

Want armoe vond hij lelik; ook armoe kwetste zijn schoonheidsgevoel. - Doch het meest van al hinderde hem de zwangerschap... Hij vond het iets leliks, walgeliks, vies.... Hij duldde ze niet. Zodra een vrouw ‘van kinde zwaer’ was, moest ze wech, moest ze sterven... Dan wilde hij ze doden, langzaam...., wellustig wreed, hoe lief ze hem vroeger ook geweest was.

Hij voelde hem als iets onesteties-wan-

staltigs, die gehele, eeuwige natuurprocessus van bevruchten, ontvangen en baren. Het ergerde hem en maakte hem boos, dat hij zelf zo geboren had moeten worden, boos op zijn eigen vader en moeder, die hij nooit had gekend....

Dan, die ganse Zomer tot aan de Herfst en de Winter, kalmeerde de drang van zijn passie onder die nieuwe, reine, vioolgeurige liefde en zijn waanzin van zinnelikheid en sadisme droomde weg in die tere ekstaze van zijn nieuw geluk.

Hij had haar zo lief, zijn kleine, frisse, jongste vrouw.... Zij was niet de schoonste van al zijn vrouwen; haar zuster was wellicht mooier geweest dan zij..., maar háár had hij het meeste lief.

Ze was zo heel jong, zo heel onschuldig, zo dauwrein en meijong...., een kind noch bijna in de maagdelik-frisse emosies, die hij voor het eerst had wakker gekust.

Ze paste met haar zonnige vogeltjes-ogen en haar gouden kinderhartje zo goed bij

zijn ernst van veertig jaren en zijn aanvallen van somber-moroze melankolie. Hij lachte bijna nooit, evenmin als men hem ooit had zien blozen.

Slechts zij verstond het, zijn teerklein zonnevrouwtje, met haar roodglanzige goudlokken, om met zachte kusmondjes en tere fluisterwoordjes nu en dan een lachje van hem te winnen, een vriendelik woord, een handdruk of een liefkozing.

Hij werd kalmer..., hij klaagde minder dan vroeger over duizelingen en vreemde gewaarwordingen in het achterhoofd, en zijn ogen glansden helder in vriendeliker, reiner licht.

In zilverwitte nachten, vooral in het Najaar of vroeg in de Lente, als de maan haar wolkenloze reis volbracht en de aarde lag te trillen onder haar lichte zoen, joegen de suggesties van angst noch altijd in chaostiese dwarreling door zijn hoofd.

Vooral bij volle maan, als het grote, vriendelike licht van de nacht, stil en rein

als een goede geest, in het spoor van haar eigen glans en van de sterren, langs de hemelen dreef in haar sluier van wazige wolkjes en haar stralen als tedere groeten neerzond op de stille, slapende aarde, dán vlogen zijn gedachten, snel als vurige pijlen, als flitsen van gloed door zijn hersenen, in nerveuze verwardheid en onlogiese opvolging.

En angst, zwarte, verlammende angst voor het Vreselike, het Onnoembare, dat hij altijd in zijn koortsige nachtdromen zien moest, scheurde hem de zenuwen stuk, maakte hem doof en blind tot krankzinnigheid bijna toe, deed hem lang op voorhand schrikken voor het Noodlot, dat komen zou, dat komen moest.

Zo ebden twee jaren wech in de tijd en de Winter lei zijn perelgrauwe waduwen om de stad en op de stroom.

Ze was hem zo heel, heel dierbaar... Iedere dag, die voorbijgleed naar het lichtloze Nirwana, groeide haar liefde hem vaster om het hart. En de oude Brechte voelde

soms, - even, heel even een warmte van hoop door de ijskoude van haar angsten, als ze die grote, tere zonnigblauwe liefde tussen die beide gelukkige mensen zag.

De neiging voor al die andere vrouwen, heel die lange, lange stoet van mooie, zachte, rozig blanke vrouwen, die voorbij waren gegleden in zijn leven als een droom, was niets dan een obsederende passie in zijn hersenen, een voorbijgaand opgloeien van zijn zinnen geweest. Maar deze late liefde, eerst zo kort noch geboren..., zijn laatste en eerste en reinste en beste, stond heel puur en kuis, heel teder en hoog als een hoge rooswitte lelie tussen veel lagere bloemen in.

Zij vermoeide hem nooit met lange, zeurende vragen over zijn verleden en over zijn trouw; zij leefde in zijn leven en zonde zich in zijn liefde; hij was haar einde en haar begin.

Zo leefden ze zacht en onbekommerd voort, aldoor verder gaande in hun heerlik geluk als in de wegen van een doolhof,

waarvan de hoogoprijzende hagen één bloemenweelde zouden zijn, samensmeltend hun zielen in een brede, zonnige ekstaze van weelde, die zij evenmin poogden te ontleden als de gezichten in een mooie droom... Hij was gelukkig; hij bezat 't, hij had 't gezien nu, het einde..., het zilveren einde van het geluk.

Zij zelf was niet geheel gelukkig... Ze was een vrouw en ze kon niet berusten..., nooit berusten in haar eigen begoocheling van geluk... Een kindje, een heel klein kindje van hem, een kindje met zijn diepdonkere ogen en kuszachte lippen... en met grappige donzige haartjes en heel, heel kleine handjes en voetjes!

Maar ze zei het nooit! Nooit durfde ze het hem te zeggen...

Zo droomden ze hun leven wech in het niet....

Op een Zondagmiddag, laat in de Winter, zat Veerle bij het vuur in de kamer van haar man. (*Pag. 115*).

XVI.

Op een zondagmiddag, laat in de Winter, zat Veerle bij het vuur in de kamer van haar man. De vlammen dansten hoog in de schouw, en dromerig stil zat zij en staarde in de gloed, met de armen heel dicht geslagen om Flories' hals.

Ze zat naast hem op een lage schemel van vreemd gesneden Oosters hout, met wonderbare borduursels van draken en vogels, op weke kussens van kersrood fluweel, - en ze zag hem aan met haar grote ogen, en wreef heel zacht, met kinderlike gebaarden, met haar wang langs het bont van zijn mantel... Ze was buitengewoon stil geweest die hele dag. Anders babbelsnapte haar mond als een beekje, dat huppelt door het heuvelland.

Buiten, over de hoge accasia's, lag een lichte sluier van sneeuw. De meeuwen witvlekten nu en dan tegen de grijsgrauwe luchten of doken krijsend in brede ringen in de rievier. En de rode zon, dalend in een bank van zwevende gele wolkjes, lei zachtjes haar glans op het staalkoude water, dat haar de stralen teruggaf in een grote, brede, bloedige zuil.

Hij zag haar aan. Met de grote nauw samengetrokken pupillen, zag hij de lichtbruine vlekken op voorhoofd en wangen en de fijne rimpels van zwakte om de mond.

Hij kende ze zo wel, die onheilspellende, bruine vlekken. - Hij kende ze al zo lang, van zijn eerste vrouw af....

En nu wist hij, nu voelde hij, wat ze hem zeggen wilde...

Toen boog ze het hoofdje tegen hem aan en fluisterde:

'Ic ghelove, Flories, alsdat ic dy in den Somer een kindeken sal scencken...'

Toen, als een dier, dat hem worgen wilde, greep hem weer aan de schrikkelike angst. Ze vatte hem aan met haar nagels en klauwen als een wild, wreed, verscheurend dier.

Maar het zou niet zijn...; het zou niet, deze ene keer niet... Het mocht niet, kon niet! Dit maal *wilde* hij vechten, hardnekkig, wanhopig vechten tegen zich zelf, vechten om dit ene leven, dat hem zo lief was, lief als het zijne en liever ook, om het te redden, te behouden voor hem zelf.

O ze was verschrikkelik, die onvermijdelikheid van de vrucht, de ongewenste, de geduchte en gehate vrucht van zijn omhelzingen.

Had hij dan niet gedaan al wat in zijn vermogen lag? Had hij niet al beproefd, wat de middelen van zijn tijd veroorloofden en niet veroorloofden, opdat het niet komen zou, opdat het niet worden zou, dat vreselike ongeborene, dat hij verafschuwde?

Twee jaren had het gezwegen, had het zich verborgen gehouden in de donkere,

geheimzinnige kolk van het niet-zijn, maar nu zag hij het komen, komen met de beslistheid van een, die van de overwinning zeker is. Nu zag hij het komen, onverbiddelik en machtig, om hem weer zijn vrouw te ontnemen en zijn geluk.

't Was Lente geworden.

Weer, als telkens te voren, bedacht hij speelgangen naar de dorpen om de stad, wandelingen, heel lang en ver, tochten, afmattende tochten door de polders langs de dijk en de rievier... En als ze dan wel eens klaagde, met klein, bevend kinderstemmetje klaagde, dat ze zo moe was en zo zwak, en dat ze wel wist, dat dit vele lopen, die grote overspanning niet goed zouden zijn voor het kindje..., dan hield hij zich, als had hij niet gehoord, en troonde haar mee - altijd verder en verder, door polders en weiden, langs heide en bos, rustend met steeds zwaarder wordende armen op zijn zacht trillende hand.

Ze moest lopen, ze moest moe worden..., moe, heel moe...

En dan had hij weer berouw, als ze van uitputting schreide, en dan vroeg hij, met tedere kozewoordjes, haar sussend als een kind, of hij alleen haar dan niet genoeg meer was..., of ze hem dan niet liever had dan dat andere, dat onbekende, dat komen wilde.

's Nachts vooral, en het meest in dauwlichte nachten, als de Schelde droomde in haar witte waduwen van mist en de maan heel schuchter en heel blank met haar wenende ogen haar omsluierd gelaat in de spiegel bezag, had hij nu ook aanvallen van woede, schuimende delieriën van vernielzucht en van angst, als een waanzinnige, als een dier.

Dan beet hij zich wonden in de blanke, bijna vrouwelik blanke armen en hij drukte zijn tanden in de kussens.... en het bloed stroomde hem van de lippen.... En zijn gezicht werd vaal als van een dode, met bevingen van pijn om de vreemd vertrokken mond.

XVII.

Brechte had, behalve een heel oude schoonbroeder, die alleen met een bejaarde knecht in de Zilversmidstraat woonde, geen vrienden of verwanten meer in de stad; maar ginder, in de nabijheid van de Borgerhoutse Poort, in de St. Jakobsparochie, een paar honderd schreden verder dan de nieuwe Beurs, daar woonde, in zijn prachtig steen, de oude oom van de jonge vrouw, die haar na de dood van haar eigen ouders met haar zuster Mechtilde had opgevoed.

Een avond in de Meimaand, toen de Amman en zijn vrouw waren uitgegaan naar het Lieve-Vrouwelof in de Katedraal, om het outaar te zien, dat zo schoon getooid was met enkel witte en blauwe bloemen

uit hun tuin, ging zij er heen.... Ze liep er heen in het stille schemeruur, toen de maan noch niet was opgekomen en alleen de sterren, als diamanten van een gebroken halssnoer, lichtgloeiden aan de hemel.

Die zouden haar helpen, die goede mensen, die Veerle hadden liefgehad als hun eigen kind.... Bevend liet ze de klopper vallen op de brede eiken deur en op haar dringende bede bracht de huisknecht haar in de boekerij, waar Jhr. van der Schilde met zijn vrouw aan het schaakbord zat.

Maar toen Brechte hun verteld had van de geheimzinnige omstandigheid, waarin niet alleen Mechtilde, maar ook de zes vorige vrouwen gestorven waren, toen geloofde de de oude edelman haar niet...

Komaan, het was immers onmogelik! De gebeurtenissen van de laatste dagen hadden haar zenuwen zeker ontsteld! Haar hoge jaren hadden haar kinds gemaakt!... De oude dame echter, die Veerle, toen ze noch nauweliks praten kon op de arm had

gedragen, bracht de arme, oude vrouw met vriendelike woorden van aanmoediging en geduld, toen ze een poosje gerust had, geheel tot bedaren... Ze schoof haar een gemakkelike armstoel toe, liet haar de kuive en de zware Brabantse kapmantel afleggen, en luisterde aandachtig een tweede maal naar het zonderling verhaal, dat zij hijgend, opgewonden, in gehakte volzinnen, doch met overweldigende oprechtheid mededeelde. '*Ic ghelove u*, *Brechte*,' zei ze zacht. En ze overreedde haar man en haar zoon, die tengevolge van een lichte ongesteldheid van de Leuvense Unieversieteit te huis was, om met Brechte mee te gaan, dadelik, zonder uitstel, eer noch Flories en zijn vrouw terug zouden zijn uit de kerk.

Al lang vooruit had Brechte overlegd, hoe zij, indien zij er in mocht slagen voor die nacht noch hulp te krijgen, de mannen in huis zou binnensmokkelen, zonder door de overige dienstboden gezien te worden.

Het steen van Canticrode, dat, zoals wij

reeds weten, een hoekhuis was, kwam met een nauw, gewelfd deurtje, tussen zware, ijzeren scharnieren, in een eng steegje uit, dat toegang gaf tot de bijgebouwen en de stallen.

Het deurtje zelf leidde langs een smalle, stenen trap naar een torenkamer aan het eind van dezelfde gang, waar Brechte sliep. Deze uitgang, van binnen bijna altijd met een zwaar hangslot gesloten, werd in gewone tijden door nagenoeg niemand dan de dienstboden gebruikt, vooral als ze te laat te huis kwamen, om door de hoofdpoort naar binnen te gaan, en ook voor het in- en uitdragen van de was.

Maar nu had Brechte, in de vage hoop, dat de oude eldelman haar wel zou vergezellen, er noch eer zij uitging voor gezorgd, dat de sleutel bij tijds van de deur werd genomen en het slot gemakkelik speelde.

Zij zelf kwam door de hoofdpoort binnen, om geen argwaan te wekken bij de huisknecht, die haar in het begin van de avond

had zien uitgaan, en toen zij boven was gekomen en haar kapmantel op een stoel had gelegd, liet zij de twee heren ongemerkt door het zijpoortje in het steen.

Toen ze zich daarna overtuigd had, dat de gang en het portaal veilig waren, verborg zij beiden in haar eigen kamer.

Daar stond, aanleunend tegen de muur, een reusachtige houten kast, die men sedert tientallen van jaren, om haar buitengewone zwaarte niet meer verplaatst had. Een van die buitengewoon diepe kasten, welke de Brabanders ‘schapraaien’ heten, en waaruit zij zelf de vorige dag de meeste klederen verwijderd had.

Het meubel stond tegen de verbindingswand tussen haar kamer en die van haar meesteres...

Slechts een dun muurtje, leem op wat latten en daarover een grof linnen behangsel, scheidde de kamers, die vroeger één geweest waren, zodat het voldoende was, een enkele plank uit de kast wech te schuiven en van

het toch reeds door vocht en ouderdom erg gehavend behangsel, hier en daar, tussen de voegen in de wand, een paar flarden wech te scheuren, om twee en desnoods ook wel drie personen gemakkelik gelegenheid te verschaffen, door de tamelik brede reten in de andere helverlichte kamer te zien.

Na weinige ogenblikken trof hem het doffe gerucht van de zware klopper op de poort, en heel, heel kort daarna hoorden ze de Amman met zijn vrouw de aanbelendende slaapkamer binnentreden...

Hij had de laatste nachten weer in de kamer van zijn vrouw geslapen, omdat ze alleen zo vaak angstig was, nerveus-angstig in de grote, holle kamer, zolang ze zijn warme adem niet voelde strelen langs haar wang...

Jhr. van der Schilde en zijn zoon gluurden nu om beurten door de reten in de kast en spanden zich tot het uiterste in, om te

zien... Toch gingen vrij spoedig de lichten uit, en alsof het Noodlot zelf met de meester samenspande, om Brechtes toeleg te verijdelen, heerste de volste stilte tot 's morgens toe in de kamer van het paar.

De nachten waren donker en koel; de maan, pas in haar eerste kwartier, was noch nauw iets meer dan een smalle gouden sikkel, en zware regens hadden, vooral in de laatste dagen, de bodem drassig gemaakt en de atmosfeer vochtig en koud.

Het weder bleef zo, buiig, veranderlik, met korte, ongestadige afwisselingen van vochtzoele warmte en heldere zon tot de maan in haar zenith stond.

Toen hoorde Brechte, die alleen was blijven waken, een woelen en kreunen in de kamer naast...

Jhr. van der Schilde zat met zijn zoon bij het venster en zij stond alleen op haar sokken in de kast. Daar hoorde ze, dat iemand opstond en rondliep, zoekend, tastend

onzeker! Een vuurslag ketste... Een korte flits... Dan volgde een blazen, heel zacht, en nu zag ze de Amman, die zich met een kaarslicht in de hand bukte over Veerle, met een zonderlinge, besluiteloze uitdrukking op het gelaat.

Voorzichtig..., niet meer dan de vinger bewegend, wenkte Brechte de oude edelman, om naast haar door de reet in de planken het lichte toneel in de kamer te bezien.

De Amman lei zijn hand op de glinsterende haren, die op het kussen neergolfden als een vloed van goud.

Toen schudde hij heel vreemd met het hoofd, zuchtte even en blies, met vage blik wechstarend in de verte, na een ogenblik aarzelen het licht weer uit. Gelukkig had het geritsel zijn vrouw niet gewekt...

En weer tot 's morgens bleef alles volkomen rustig.

XVIII.

De beide heren, en vooral de vader, waren nu bevestigd in hun overtuiging, dat de arme oude Brechte alles, van de aanvang af, als in een hallucienatie had gedroomd.

Geen wonder voorzeker, dat zij bepaald en stellig weigerden, om ook noch maar één nacht terug te keren en de getuigen te zijn -, de indiskrete getuigen van intieme toneeltjes tussen de Amman en zijn vrouw.

Toch was het, alsof Brechtes angst zich aan de oude dame onweerstaanbaar had meegedeeld. Met een beslistheid, die men zeker niet van haar gewoon was, drong ze bij de heren aan, dat zij toch noch één- of tweemaal zouden terugkeren. Men kon het niet weten! Wellicht was het een toeval,

een gelukkig toeval, dat tot nu toe, wat Brechte zo zeer duchtte, had tegengehouden.

En ze bleef aandringen, sterker, altijd sterker... Ze moesten weerkeren! Ze moesten! Noch ééns, al was 't maar alleen, om haar onruste te bedaren.

En ze kwamen!

In de late avond van de vierde nacht sedert hun laatste vruchteloze wake, nu dat de maan nagenoeg tot volheid was aangegroeid; toen, na een lange, lange dag, waarin de Amman heel onrustig was geweest en noch laat in zijn kamer op en neer had gelopen, - angstig, met grote gejaagde stappen, zenuwachtig eentonig, als een krankzinnig-gevangene, als een opgesloten dier, toen leidde Brechte de beide heren weer door het kleine poortje binnen, sluipend, voorzichtig sluipend langs de smalle, donkere stenen trap.

De van der Schilden zaten op de bank vóór het venster en Brechte zelf hield weer de wacht bij de schapraai.

En eindelik, deze vijfde wake nu, hoorde

ze weer het gillende lachen scheuren en krijsen door de lichte nacht.

Voorzichtig stapte Brechte uit haar grove, lederen schoenen, en zachtjes sloop ze op haar tenen in de kast....

Toen, ademloos, geen vingerlid bewegend, luisterde ze en stond stil....

Dan ging ze terug en wenkte de beide heren.

Weer, evenals elke vorige maal, was de kamer helder verlicht met vele kaarsen, en door de zware damasten gordijnen, die Veerle, eer ze die avond te bed was gegaan, vóór het opengebleven venster had dichtgetrokken, wasemde de nachtwind uit de onverre polders de zoete, tere geuren van pas ontloken koolzaadbloesems.

Door de smalle ruiten boven het vensterkruis vertoonde zich de volle maan.

Teder, met een glorie van zilver om haar gelaat, als scheen er een zon door haar trillende stralen, geleek ze, tusschen de zwevende wolken, die de gehele hemel doorzichtig bedekten, een schone wonderfijn

gesneden kamee, op een grond van rozig genakreerde schelpen.

Ze straalde hoog, heel hoog, ver boven de sterren, als een witte tuberoze in vloedgolven van licht, en de tedere glans van haar gloed in het water deinde op en neer op de dansende golfjes, als het lenige, golvende lijf van een slang.

Een licht zuidewindje, speels als een kind, hief nu en dan, heel schuchter, heel even de zware gordijnen als met handen omhoog.... De Amman had noch niet gezien, dat Veerle het raam had opengelaten.

Hij zat weer op de rand van het bed. De dekens waren teruggeslagen en in zijn armen hield hij zijn donsblanke vrouw. Niets dan een nachthemd van zachte zijde, dat de hals en de slankwitte armen geheel vrijliet, kleedde het tere, lief-lenige lijf.

Fris en rein schitterde door het fijn doorschijnend weefsel de rozige glans van haar roomblanke huid.

Ze was bedwelmend mooi in haar mollige

naaktheid, met haar huid zo teer als de huid van een kind en met een uitdagend lichtje in haar zongouden ogen.

Hij voelde met zijn vingers in de brede golvende haarlokken en streelde het hoofdje, dat in zijn armen lag.

Haar vioolblauwe ogen, groen schemerend in het licht, lachten verlangend omhoog in de zijne.

De oude edelman klom weer uit de kast en ging weer zitten op de bank vóór het venster, maar de jonker stond met gloeiende ogen, onbeweeglik, geduldig, als gehipnotiezeerd vóór de gloeiendgouden spleet in het hout, en maakte een driftige beweging met de schouders, telkens als hij meende, dat zijn vader zich onnodig bewoog.

Heel scherp en duidelik, met zijn sterke jonge ogen, kon hij waarnemen al wat de Amman deed.

En het werd een toneel als uit een droom! In zijn slepend gewaad van glansschemerend linnen, als een duivenofferende priester van

Brahma, zat de zonderlinge man met de gitzwarte haren in de bleke schemer van de kaarsen op de kant van het bed.

Zijn vrouw lag noch stil met het hoofdje op zijn schouder en hij kuste voorzichtig de weekrode mond.

Een trilling huiverde door haar blanke lijf en daar lag ze weer stil, onbeweeglik tegen zijn borst.

Hij boog zich over haar. Haar gezichtje lag tegen zijn linkerschouder en in zijn rechte hand drukte hij de kleine voetjes vast. En zachtjes, heel zachtjes, zoals men de veren van een vogeltje streelt, streelde hij het rozige blank van haar voeten.

En nu begonnen zij te spreken, volkomen rustig, vol vertrouwen, wetend zeker, dat niemand hen hoorde.

‘Mijn lieve man, mijn liefste man,’ suisde het door de nacht als bloemenfluisteren, en met een blosje sloeg ze de armen om zijn hals. ‘Ach! nu niet meer, o! ic bidde dy, Flories, nu niet meer!’

‘Ende waerom niet, mijne soete? Was 't dan niet scone ende vreughdelijck?

‘Ach neen, nu niet meer! Ic ben nu so moede en sints lang doet het harte mij van het lachen pine!’

‘Sydy mijne cussen dan nu al moe?’

‘Neen! U cussen wil ic nemmer moede syn... maar allenig dat lachen maect mi so moede.’

‘Waerom lacht ghij dan so, myn gansken? Ic en heete u toch al dat lachen niet!’

‘Ic moete lachen, Flories, al wil ik niet, ic moete?’

‘Maar waerom moetdy dan toch?’

‘Ic en wete 't niet! Als vier so heet looptet mij doer de rugghe ende 't hoeft, en dan moettic wel lachen, est ooc teghen mijnen wille...’

Weder zoende hij haar.

‘Ende sietdy my geern, soet mondeken roodt?’

Hij wilde de lichten doven, de reingouden vlindervlammen in de koperen luchters

boven zijn hoofd. Ze hadden zo zeker al uren staan branden, want hier en daar vloeide het was langs de pijpen, en de mooie, gouden, getande wieken, waarvan enkele reeds in de olie te sterven lagen, verspreidden een scherp doordringende lucht van brandend, onwelriekend vet. Hij doofde ze voorzichtig, één voor één, met zijn vingers, en toen zag hij door de brede spleet tussen de gordijnen de bleke stralen van de volle maan, die een kantwerk maakten van de twijgen van de linden.

In een korte, speelse ruk van de wind, fladderde het ene gordijn geheel in de kamer, en zie - een ander venster en andere golfjes vloeiden in goud over het Perzies tapijt, en de Amman schrikte van de sneeuwbleke maan, die haar koud, stil bergengelaat in de spiegel bezag... De zilveren lichtkanten zweefden langs de bomen en hij was in het net van het maanlicht gevangen: de stralen gleden langs hem heen als draden van licht.

Langzaam, heel langzaam trad hij in die wemeling van glanzen, als werd hij door het licht zelf naar het venster getrokken, en schoof de gordijnen met een ruk van elkaar.

De maan zweefde verder, hoog in het blauw, met een enkele donzige wolk als een lichtrood wimpoeder boven haar hoofd. Haar gelaat was licht, met verblindende klaarte, met het vlokkige wit van haar schijf als bij dag.

't Was of het hem aanzag, droef, verwijtend, vragend, het bleekweemoedige, onthalsde manehoofd.

De wind woei nu hoger wech langs de bomen, met ritselend gefluister in de hoogste twijgen, en de rievier in de verte kabbelde met zacht zingende golven tegen de zwaarden van de schepen aan. De maan stond nu vlak vóór het Canticrodesteen, - groot, sneeuwwit in haar krans van sterren, in de reine refleksie van haar eigen licht. En een kleine, tedere straal viel weer zacht in de

spiegel, die het licht weerkaatste in bevende spieralen, - als gloeide er, tussen de grote, gouden bloemen van het behangsel, een tweede glans en een tweede maan.

O, 't was hem of ze zelf was binnengekomen, geheel binnen in de kamer tot ver in het midden, de tere, misterieuze bruid van zijn ziel, de glanswitte bruid van het glanswitte licht, die hem deed huiveren van angst en genot.

Handen schenen hem te wenken, ogen hem te lokken in de deinende lichtrippelingen op de warmrode vloer, en tussen de blanke draden van het zilveren licht zag hij de lachende gezichten van demonen en elven. Zijn slapen bonsden en zijn bloed stond stil, en brede vlammen van licht en gloeiend purper trokken langzaam langs zijn ogen heen en weer.

Hij wreef zich de leden als had hij gedroomd, maar, eer hij noch wist of hij goed gezien had, viel heel langzaam, heel statig, als werd het weer nedergelaten van buiten,

het zware gordijn in plooien dicht. De kamer lag nu geheel in het duister en de Amman werd weer rustig, nu hij niet meer zag het maangelaat. En hij fluisterde zachtjes bij zichzelf, dof, onverstaanbaar bijna in zijn zijzachte baard:

‘Het en mach niet sijn, - neen, dese niet...! Sij moet die leste sijn,... die levende....’ -

En zorgzaam, - voorzichtig, om zijn vrouw niet te wekken, ging hij naast haar liggen op het brede lediekant.... Hij scheen werkelik gans gerustgesteld. - Een lach van stille tevredenheid speelde om zijn lippen.

Ja, *die* nacht kon hij noch bij haar blijven! Hij voelde het, - hij meende het te voelen, - dat hij overwonnen had.

Een lange poos bleef alles rustig in de kamer, waar men alleen het kalme ademen hoorde van de jonge, sluimerende vrouw.

Toch sliep de Amman niet...

Hij kon niet slapen... Als furiën vlogen de gedachten door zijn hoofd.

De kamer was donker, en toch zagen zijn gesloten ogen - als een refleksie van de klaarte daarbuiten - een helder fonkelend, schitterend licht.

Het danste vóór zijn ogen: het bewoog zich heen en weer, - nu rood dan oranje, nu geel dan blauw, - uitzettend, ineenkrimpend, wechvloeiend eindelik in brede golven in een grote, zwarte vlek met vlamgouden rand...

Toen opende hij weer de ogen.

Over de spiegel en op het toilet kronkelden verbijsterend lichtende slangen.

Een poos noch lag hij met de handen op de ogen... Toen stak hij de kaars weer aan en - de vlammen doofden uit.

Waarom kon hij toch niet slapen?

Waarom wou de slaap toch niet komen?

Hij hief de kaars omhoog in zijn bevende handen en het licht viel als een kroon om het hoofd van zijn vrouw....

Ze had een voetje bloot gewoeld en zuchtte in haar slaap als een kind.

Hij zette het licht wech, boog zich over haar en kuste heel zachtjes de lange vochtige haren, die hij met een oneindig tedere beweging wechstreek van het hoge, blanke voorhoofd, dat even rimpelde bij deze aanraking.

Ze lag gerust te slapen in een heel vreemde houding, met de voetjes heel hoog en de armen boven het hoofd.

En duidelik, duidelik zag hij nu weer de misvorming van het vroeger zo zachte en gave lijf.

Het werd nu heel zichtbaar, de laatste dagen. In haar lichaam zag hij het wordende bloemleven bewegen, het wordende bloemleven, dat niet ontluiken mocht. O, als hij het toch maar versmachten kon! Als hij het wechwenken kon met een vuurwenk van zijn gefolterde ziel... Als hij het maar doden kon, zonder ook de moeder te doden!

Hij wilde niet, - neen, dat wilde hij niet: - *haar wilde hij niet doden.*

Waarom was hij die nacht ook niet alleen gaan slapen?

Ze kroop weer op hem af, die angst. Als een slang, als een vampir greep ze hem aan tegen zijn wil en drukte hem neer met haar onmeedogende klauwen. Maar hij wilde het beheersen, hij wilde -, hij wilde...

En voortaan zou hij zorgen, dat de vensters gesloten waren, heel stevig van buiten met grendels gesloten. Hij wilde het licht van de maan niet meer zien.

Zijn vrouw had een ware passie voor licht... Hij haatte het, hij haatte het licht... En langzaam, traag, met onzekere bewegingen, nam hij de brandende kaars weer in zijn trillende handen.

Hij zou teruggaan naar zijn eigen kamer en de deur zorgvuldig sluiten, heengaan desnoods - de straten door de hele nacht, tot de morgen toe....

Hij bukte zich noch eens over haar slapende ogen en kuste haar op de warmrode wang...

Als ze sliep, was haar gezichtje weer geheel

als het gezicht van een kind; alleen de zware, zwarte schaduwen onder de ogen verlieten haar niet meer, nooit meer, zelfs niet in de slaap...

Maar toen hij zich zo heenboog over het dromende hoofdje, met de kaars heel voorzichtig verborgen achter het gordijn, toen zag hij, dat ze niet meer sliep....

Ze was ontwaakt door die zachte aanraking van zijn lippen.... En nu lachte ze luid met zilverig rippelende kadansen... Triomferend hield ze hem in haar armen vast. O! Ze was noch nooit zo mooi, zo zalig mooi geweest als nu....

Haar ogen schemerden in blauwvochte gloed...; haar lippen waren rood, brandend rood als koraal, als bloed.

'Ach Flories, wil toch by my bliven,' zei ze heel stil, smekend, als een gebed.

En schuchter, heel even als een angstig vogeltje, stak ze een klein gloeiend handje uit naar zijn ijskoude vingers. En nu werd zijn angst verlangen, het imperieuze verlangen

om het te doen, te doen!... Nu haar doden, nu! - Nu, dat ze zó mooi was, nu dat ze zó naar hem begeerde!

Weer, bij een beweging van de zware gordijnen, viel er een straal van de maan door het venster op zijn hoofd, maar hij trad weer terug in het duister bij het bed, in de schaduw van het zware Lyonse tapijt.

‘Waerom blijfdy daer toch so alleene staen? Waerom comdy toch niet hier by my!... Nu com by my... Nu com! O com!’ zei ze, en weer lei ze zich met de lieve, vleiende beweging van een poesje tegen hem aan.

‘'t Hoofd doet mi seere, mijn herte. So stervensgeern wilde ic van nacht allene syn.’

‘Neen, ach neen, ic sal so schoon stille syn, so gants stille als een heel kleyn muysken, maer dan moet ghi altyt by my bliven in der nachte! - Ic belove, dattic stille syn sal ende niet spreken.’

En ze trok hem naast zich, met het hoofd op haar eigen kussen.

‘Nu lig schoon stille dan,’ fluisterde ze.... ‘dan suldy sien, ic vercusse dy wel alle smert.’

En zacht, heel zacht, als vogelvleugelen, kwamen en gingen de jonge, malswarme lippen langs zijn voorhoofd en over zijn haar.

Hij begreep het wel, het vriendelike, vleiende vragen, en hij nam haar in zijn armen voor de laatste maal...

Maar ook bij Veerle wilde de slaap niet komen in die lentenacht van licht en blauw.

Het kariljon op de hogen toren klepte met zijn klingelklokjes de uren wech in de stilte.... ‘Dindong, dindong.’

Met langzaam galmen van hun twaalf slagen druppelden de noten als perelen wech in de nacht.

Ze stond op en ging naar het venster. Ze vouwde de luikjes open heel langzaam en hief haar gezichtje nu hoog naar de maan.... Subtiel als een geest in haar roodgouden haren stond ze daar in haar wit kleed in een mantel van licht.

Ze stond op en ging naar het venster. (*Pag. 144*).

De Amman hield de ogen weer gesloten... Hij zag niet, dat ze het venster had opengedaan.

‘Flories,’ zei ze, toen ze weer naast hem lag; ‘Flories, wat woeldy toch onrustigh op 't bedde, mijn liefste, en waerom slaepdy niet?’

‘Och vrouwken, ic mocht wel slaepen, maer door uw waeken blijft de slaep oock mij verre.... Mijn lieveken is noch so jonck, maer ic ben soveel ouder al ende nu so moede! Ach, ic bidde, laet mij slaepen nu. Mergen can uw beksken snappen, so veel als 't wilt...’

Met een korte, ongeduldige beweging maakte hij zich los en schoof ver van haar wech naar de bedsponde toe.

‘Eene saeke moetdy mij seggen, Flories! Waerom vreesdy toch dat licht der maene? Ic hebbe ghesien, als die maene de caemer bescijnt, sijdy onrustigh ende gejaeght.... Ende alsset licht heel claere es ende fel, dan sijdy emmer so ghans sonderlinghen ontdaen.’

Ze wist het dan, ze wist het! -

Als door een springveer bewogen stond hij recht naast het bed, bleek als een dode met een zonderling licht in de ogen....

Ze wist het dan! Ze wist veel meer dan ze zei, meer dan haar onschuldige woorden wilden laten vermoeden!.... Wie wist het buiten haar?.... Wie had het haar gezegd!

Eerst antwoordde hij niet... Hij kon niet spreken.... Toen, met een stem, die plotseling schor was en hees....

‘Wie hevet u van my gesproken?’

‘Brechte,’ was het antwoord.

‘Brechte? - Ende hevet uwe maerte, met wie ghi kwaede saecken bespreeckt aenghaende uwen manne, u noch andere dinghen van my verhaelt?’

Ze streelde met het mondje langs zijn koude wangen.

‘Neen, ic en segghe 't dy niet!... Nu al sijtdy toornigh ende ic en wille dy niet bose sien....’

‘Ic belove 't u.... Ic en sel niet toornigh

sijn.... Als ghi mij nu maer segghet, wat die oude maerte u van my verhaelt heeft.'

- 'Och! Dat es nu al so langhe geleden.... Dat was in de eerste tijden, na dat overlijden van myne suster.... Sy seyde, dat haer here al so dicke ghetrout was gheweest, ende dat al syne vrouwen so plotselinghen ghesturven waeren in der nachte.'

Toen zag hij om; - zijn bovennatuurlik scherp gehoor had een zacht geritsel in de naaste kamer vernomen; maar, daar hij zo vaak in de nacht geluiden hoorde, die er toch in de werkelikheid niet waren, zo ontgaf hij 't zich en wendde zich weer tot zijn vrouw.

'Ende wasset al wat sy u seyde?' klonk het vreemd, als uit een benepen, van angst benepen keel.

'Siet! Nu sijdy toch toornigh gheworden,' lachte zij, 'ende toch wasset maer allenig scherts van my!'

'Scherts?... Neen... Ic sweer u, dattic niet toornigh en ben. Maer wat seyde sy dan noch meer van my?'

‘Wat sy seyde? - Sy seyde, dat sy in der nachte, als een uwer vrouwen starf, dickmalen sulck yselick lachen had ghehoort in deser cameren, iets alset lachen boser geesten! En daer ic self daer seffens nu so gelachen hebbe, hevet my dat al an 't peysen gebracht!’

XXI.

Toen gebeurde, wat gebeuren moest.

Alsof geestenhanden het deden, werden de zware gordijnen vaneen gescheiden en opgeheven door de wind, en de wemelende stralen van de witte maan, die, hoogrein als een grote vertroosting, drijvend in wolken lag tussen de sterren, deden de zwevende schaduwen van twee smalle vensters spookachtig neerwuiven op het tapijt..., rippelend, deinend, ineenvloeiend, weer verdwijnend als juwelen in de koude, witte ijzelglans... Het licht vereende de hemel en de aarde..., en weer, zoals vroeger, die laatste maal, konsentreerde het zich in de spiegel op de kaptafel.

En de spiegel kaatste vol, in elektriese

stromen, de stralen terug, die de gepolijste zilverplaat ontving.

Langzaam, mekanies, als geschiedde het zonder zijn toedoen, buiten zijn wil om, trad Flories vooruit en bleef wachten in het licht, de ogen heel wijd nu, met ongewoon grote pupillen, opgeheven naar de kant, vanwaar het kwam - het Licht.

Maar hij zag de hemel niet in blanke klaarte; hij zag hem rood, rood als een golvende zee van bloed.

Een ondeelbaar ogenblik drukte hij de handen vast boven de ogen, als wilde hij het trillen bedaren in zijn bonzende slapen...

Toen schrikte hij weer van een zachtschuifelend geluid.

Hij zag om. - Zijn vrouw stond achter hem. Als een geest stond ze achter hem in haar slepend, wit kleed.

Wilde ze hem dan niet met rust laten? Wilde ze dan niet?

‘Toe lief, mijn lief, ach sy niet boos! 't Was emmers cortswyle maer ende scherts...

... Ach, peyns toch niet, dattic het ghelooft hebbe...'

Toen liep het bloed hem door de hersenen.

'Ghi hebtet wél ghelooft, ghi hebtet wél ghelooft!' Hij fluisterde nu niet meer: hij riep, hij beet het haar toe in een uitbarsting van toren... 'Nu sult ghi oock weten waerom ic 't dede!'

En met een woeste, ruwe beweging sloeg hij de armen om haar heen en klemde ze vaster, al vaster.

Ze lachte maar! Ze lachte, ze weerde zich niet! Ze vlijde zich zacht met een lachje van ekstaze, met een huivering van genot in zijn sterke armen... Heerlik, zalig van warmgloeiende weelde, als ze haar zo over zich voelde komen, zijn kracht - al de bedwelmende macht van zijn passie in de omhelzing van zijn sterke armen.

Hij zeide niets meer... Hij fluisterde geen woord, - maar, met wijd starende, wanhopige ogen trok hij haar mee naast zich op het kussen.

Vlug, als met bovennatuurlike vlugheid van beweging, met meer dan volmaakte zekerheid, maar ook met al het bijna bewusteloze van een slaapwandelaar, lei, wierp hij haar neer dwars op het bed, laag, heel laag, het hoofd veel lager dan de voeten... De dekens sloeg hij terug..., geheel.

In licht van zilver, met goud doorslagen, glansde de blauwe zijde in de maneschijn.

'Flories, wat wildy toch? Wat wildy toch?' riep ze, nu toch wat angstig, heel even bevreesd.

Hij zette zich neer op de lage schemel: - In de brede schaduw van de lichtglanzende gordijnen ontweek hij zijn demon voor de laatste maal.

Als een stil, wit beeld van aderloos marmer zat hij tegen de rijpe goudgloed van het donkere behang.....

Hij fronsde de wenkbrauwen en streek met de vingers langs de ogen, als dwong hij zijn gedachten, om zich te vestigen op één punt.

Neen, neen, het was te laat! Hij kon, hij mocht niet meer wachten, haar niet meer sparen, zelfs háár niet! - Ze wist het..., ze wist alles!

En snel - snel, zonder één ogenblik meer te aarzelen, rukte hij, scheurde hij het hemd van het tedere, donszachte lijf.

Hij scheurde de zijde als spinrag van een... Naakt moest ze zijn, geheel naakt, zo als ze geweest was maanden geleden in die wondere eerste liefdenacht,... zo als hij al de andere had zien heengaan in zijn armen... Naakt, gekleed met niets anders dan met het koude licht van de maan, wemelend, in wondervreemde bloemen van glans, over de zachtberoosde weke huid, als tot een aureool om haar heerlik, verrukkelik mooi.

Neen, het moest wech, dat mooi, dat hem betoverd had, dat hem noch steeds betoverde, zoals niets anders het ooit vermocht, het ooit vermogen zou op aarde... Het moest wech! - Hij wilde, hij kon het niet meer genieten, het niet meer voelen - het niet

meer zien.... Het moest, moest wech voor immer, zonder uitstel...., nu... nu!...

Toen geschiedde iets zonderlings...

Alsof, voor een enkel ogenblik, een andere ziel in zijn lichaam was gevaren, zo, een enkel ogenblik, dat wellicht toch in intensieteit van genot kan opwegen tegen een eeuwigheid van ekstaze, sloeg hij rond haar hals zijn beide armen, en ééns noch, ééns noch streelden zijn lippen langs het zachte, blondroze lijf.

Dan rukte hij zich los voor goed, en snel, snel als een spin een kever, een mooie, glinsterend gouden kever inspint in de lange, lenige draden van haar web...; eerst om de fijne, gazige vleugels, die machteloos trillen in wanhopig verzet...: dan om de brede, glanzende schilden en de angstig bevende, worstelende pootjes; - zo, vast aanhalend, - al dichter, al dichter, wevend het blanke, zachte, schitterende net, rolde hij haar naakt in het witte linnen..., in de brede linnen lakens, afgezet met kant.

Eerst lei hij een slip van de zelfkant, waar het linnen het breedst was, om de volle armen en de malse schouders... Dan rolde hij haar in, geheel, van de enkels tot aan de ronde kin, tot alleen de slanke voetjes zichtbaar bleven en het blonde, lichtglanzende hoofd. Zij keek hem aan en lachte, met het mondje - schaterend - verborgen in zijn hals.

‘Wat wildy toch, Flories, wat verzindy toch, lieve? Uw ghelaet es so bleeck ende uwe ogen lichten so felle!...’

‘Ghi en behoeft niet te vrezen, mien lief, ic doe slechts wattic so seffens deed’... En zachtjes, zachtjes, met kleine, lieve beweginkjes van streling, begon hij haar langzaam de voetzolen te kittelen en de kleine ronde teentjes, die waren als rozeblaadjes.

Angstig, dof van angst, klonk nu haar stem.

‘Ach! Doe 't niet, Flories! Flories! Ic bidde, doe 't niet meer, myn lief!’

‘Mijn lieveken, het es so vreughdelyke!’

‘Ach! ic bidde.... Ic vreese so seer.’

‘Kom, wat soudy dan vreesen?’

‘Ic vreese, 't mocht ons kindeken deren!’

Dat was te veel, te veel!

Hij kneep de lippen weer stijf opeen, en beet ze tot op het bloed!

‘Ghi syt mi te scone ende ic hebbe u te lief! Ic wil u niet anders hebben, niet anders sien!’ siste hij hees, binnen de tanden, met een bedoeling, die zij niet begrijpen kon...

Weer hoorden de drie, die luisterden in de aanpalende kamer, het vreselike lachen scheuren door de stilte.

Hoe langer hij kittelde, snel, onophoudelik van de tenen tot aan de kleine sierlike hielen -, met zijn ene hand strelend de zijzachte lenden, met de andere de kleine, rozige voet, des te luider en hoger gierde en gilde het scheurende lachen door de nacht.

Ze lachte... lachte;... luid en schel...

Eerst als een kind, - blij en juichend -, met korte, histeriese gilletjes van genot, toen akelig schril en snerpend in haar angst.

Toen wikkelde hij het laken wat losser. En lang, lang, in een gloeiende zoen, lei hij zijn mond op de brandende lippen en streelde heel teder, onder het laken, het brandende, bevende, gloeiende lijf...

Ze verroerde zich niet, ze verroerde zich niet meer, met haar weerlichtblauwe ogen schitterend van genot in de zijne.

Toen trok hij het linnen weer vaster om haar heen..., en zacht, met teerweke vingeren, begon hij het kittelende spelen aan de voetjes opnieuw en streelde zacht kussend de week-warme lenden.

En in haar hoger gloeiend begeren, nu geprikkeld tot razende passie, lachte ze, lang en gillend en luid, zoals een krankzinnige, een razende lacht. Het wit van haar oog glaasde als lichtblauw porselein en de aderen in haar voorhoofd liepen hoogrood op.

Hij streelde, zoende, kittelde de zachte zolen.

En weer ging het lachen, gillend en juichend, door de zoele nacht.

Toen kraakte het hout van de verbindingswand - de grendels bogen onder heftige slagen - een hevig beuken van mannenvuisten op de balken van de deur.

De maan was ondergegaan in een langzaam, zacht sterven achter de toren van de hoge kathedraal, en de witte ontwakende aarde trilde in de eerste omhelzing van de zon.

Effen parelgrijs - drijvend in nevelen, - in lichttrillingen van smaragd en opaal, zweefde zachtjes aan uit het Oosten, waar hij geboren was, - de dag!...

En de sterren waren niet meer dan kleine witschemerende donsvlokjes...

En alleen de morgenster gloeide noch helder, met vijf puntige trillende stralen door de wolken van rozen heen. -

XXII.

Weinige weken later stond Jonkheer Flories van Canticrode, Here van Varick ende Wilmersdonck, Amman van Antwerpen, Eredeken van het Gilde der Schrijnwerkersgezellen terecht vóór zijn vroegere vriend, de Heer Willem van der Werve, Marckgrave van Antwerpen en vertegenwoordiger van het hoogste geweld.

Het doodsvonnis werd door de scherprechter voltrokken op Vrijdag 25. November 1543, op de grote markt te Antwerpen, recht over de ingang van het oud stadhuis

Zo staat het te lezen in de '*Liggheren*' van het stedelik Antwerpse Archief...

'*Ic berne*, *mer en verberne niet!*'

Antwerpen, 1897.